

ВІСНИК THE HERALD

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільнота - політичний місачник

ЗМІСТ

С. Корнич — Огляд світових подій	1
Д-р М. Кушнір — Секрет творчої людини	4
М. Чировський — У відповідь кардиналові Тиссеранові	6
М. Сингайвський — Слово	10
Проф. д-р К. Савчук — ТУСМ у 1970-их роках	11
Василь Боровий — Материне	12
Софія Наумович — Наші білоруські приятелі	15
Т. Терен-Юськів — Ленін і українська музика	17
Вол. Гаврилюк — З воєнної хроніки	19
С. Женецький — Робітництво в комуністичних державах 23	23
М. Гікавий — Розмови з лідером ендесії С. Гломбінським 25	25
М. Островерха — Доля світової слави композитора	27
З життя Відділів	28
Хроніка	29
Зміст „Вісника ООЧСУ“ за 1970 рік	31

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ООЧСУ МОЖНА НАБУТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00	
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00	
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50	
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, сторр. 80	0.50	Ф. Б. Корчмарик: Духові впливи Києва на Москов- щину в добу Гетьманської України, стор. 245	4.00	
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Коссак-Охримович-Турапі: стор 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00	
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00	
Ч. Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00	
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50	
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00	
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00	
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00	
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одній боротьбі, стор. 370	2.00	
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторі- нок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50	
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська держав- ність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50	
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську істо- ріографію, стор 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00	
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ” — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00	
У. Самчук: Чого не гойть вогонь (роман) сторі- нок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105	2.00	
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75	
Т. Ерем: Совєтський акашріом, стор. 142	0.50	М. Острoverха: На закруті, стор. 142	2.00	
Л. Старицька-Чернихівська: Іван Мазепа, сторі- нок 154	1.25	М. Острoverха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50	
Л. Старицька-Чернихівська: Останній сніп, сторі- нок 44	0.50	М. Острoverха: Гомін здалека, стор. 127	1.50	
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Острoverха: Вліски і темряви (спогад), стор. 208	2.00	
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Острoverха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32	0.50	
В. Гришко: Панславізм в советській історіографії і політиці, стор 37	0.25	М. Острoverха: Грозна калини, стор. 132	2.00	
В. Кравцов: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича- Чупринки), стор. 31	0.25	М. Острoverха: Без докору (міркування на мис- тецькі теми), стор. 154,	1.50	
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох скіднослов'янських націй	2.50	
Е. Ляхович: Переіврка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Орtega - I - Гассет: Бунт мас	2.00	
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50	, АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ		
В. Счинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine 3.00		
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50	N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00	
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	1.00	N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75	
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25	N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50	
П. Мірчук: Українська визвольна справа і україн- ська еміграція	1.00	N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50	
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942- 1952, стор. 319	2.00	L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00	
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00	I. Mirechuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00	
С. Збаразький: Крути, стор. 104	1.00	O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00	
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00	

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

С. Корніг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

В останніх тижнях світові події розвивалися далі в напрямі широкозакроєної московської політичної і мілітарної агресії. Виявилось це на фронтах війни в Іndo-Китаї та на Близькому Сході і позначилося також у розбудові московського мілітарного потенціялу на Середземному морі. Ця агресія мала на увазі також вплинути на вислід виборів у ЗСА.

Вибори в ЗСА і ювілей Об'єднаних Націй

Цьогорічна виборча кампанія була особливо жгавою і загостреною. Для виборчої кампанії могли мати значення також відвідини президентом Р. Ніксоном 6-ої фльоти на Середземному морі і п'ятьох європейських країн. Ту подорож можна зарахувати до його дипломатичних успіхів. У своїм звіті Президент підкреслив: конечність утримання в повній силі американської фльоти на Середземному морі, щоб забезпечитись від московської агресії в тім районі; однозгідну підтримку провідними мужами Європи справи перемир'я на Близькому Сході і більше зрозуміння ними для політики ЗСА в Іndo-Китаї.

Московська Пресова Агенція оцінює подорож през. Нікsona, як намагання утримати НАТО, а його візитацию 6-ої фльоти на Середземному морі, як „провокаційну демонстрацію сили”.

Черговим проявом агресії Москви була спроба створити на Кубі свою базу підводних човнів. Через три тижні після того, як Вашингтон порушив цю справу, ТАСС повідомив, що Москва не робить нічого, що суперечило б порозумінню обох держав по кубинській кризі 1962 року. Але сталося це після окремої таємної угоди Вашингтону з Москвою, на підставі якої відкликано з Куби совєтські кораблі.

24-го жовтня закінчилися в Нью Йорку ювілейні урочистості з нагоди 25-ліття заснування ОН. Москву репрезентував тільки міністер закордонних справ А. Громико, ЗСА — секретар закордонних справ Роджерс, але головну промову виголосив презид. Р. Ніксон. З 127 членів держав ОН промовляло на Генеральній Асамблеї лише 80. З голів сателітних держав прибув тільки румунський президент Чаушеску, щоб підкреслити цим незалежність Румунії від Кремлю.

Преса оцінює промову президента Нікsona, як один з найважливіших американських виступів. Президент стверджив, що майбутнє ОН значною мірою пов'язане з укладом стосунків між двома потугами світу — ЗСА і СССР. Доля світу залежить від реалізму і тверезого підходу до справи війни і миру, безпеки і поступу. „Тому, — сказав він, — я буду говорити не про нездійснення надії, але про можливості практичних досягнень. Головна ціль наших часів — запевнення миру в світі — досі не осягнена... Не бачу потреби відповідати на виступи, позначені традиційним тоном холодної війни. Факти, що сталися в останніх тижнях, говорять за себе”.

Президент Ніксон закликав покинути політику сили, бо „світ знаходиться на роздоріжжі, і треба вибрати іншу дорогу, керуючись засадою, якою поганно бути утримання миру. Американсько-московська співпраця по другій світовій війні не тривала довго. Всі мусять зрозуміти, що ЗСА і Москву ділять глибокі і підставові різниці, і годі сподіватися, що вони можуть бути легко усунені”. Президент назвав ілюзією зміцнення миру шляхом зближення на верхах чи взаємного зрозуміння без урегулювання поважних справ, які залишила друга світова війна або які постали пізніше. „В наших взаємних стосун-

ках, — сказав він, — чинник сили відіграє поважну роль, і нашим обов'язком є тримати ту силу в карбах і уживати її, зберігаючи мир, а не загрожуючи мирові". Президент вказав на чотири справи, в яких можна знайти згідність: уникати атомової війни, обмежити зброєння, розвивати торговельні стосунки і спільно дбати про громадський і господарський розвиток цілого світу.

А. Громико в своїй промові заатакував ЗСА і Ізраїль за обвинувачення Єгипту в справі порушення умови перемир'я, що, мовляв, утруднюються осягнення миру на Близькому Сході, і заперечив щирість американських пропозицій щодо перемир'я в Індо-Китаї. Він заперечив також „фальшиві вістки" про творення Москвою на Кубі бази для підводних човнів.

Амбасадор ЗСА Чарлі Йост зазначив, що промова Громика була слабою, нелогічною, і збив його твердження пункт за пунктом.

Під час 10-денних ювілейних святкувань американський секретар закордонних справ Роджерс перевів з Д. Громиком дві наради, які не дали жадних вислідів. Крім того, А. Громико був прийнятий в Білому Домі, де провів розмову з през. Ніксоном. Темами тієї розмови була ситуація на Близькому Сході, війна в Індо-Китаї, проблема Західного Берліну, переговори в справі обмеження зброєнь. Йдеться про те, що американсько-московські відносини значно погіршилися останнім часом, і Вашингтон хотів би довідатись, як ставиться Москва до висуненої ним пропозиції розпочати „еру переговорів", бо в дійсності нема ніякої „коекзистенції" поміж ЗСА і Москвою.

Ювілейні урочистості випали далеко скромніше, ніж сподівалися їх організатори. На урочистості не прибули Косигін, Подгорний, Бреж-

"VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

нів. Не було Ж. Помпіду і прем'єра Франції. Не було й Фіделя Кастро. Святкування ті були немовби відбиткою світової опінії: ОН ніхто не трактує, як важливий чинник міжнародної політики. ОН перетворились на міжнародну трибуну, з якої комуністи ведуть свою пропаганду і плеутуть інтриги. Дотеперішня політика ОН була нейтральною або велася явно в напрямі сприяння в усіх справах, зв'язаних з московською агресією. Так було з Мадярщиною в 1956 році, з берлінським муром у 1961 р. і московською агресією в Чехо-Словаччині. Безсилість і тенденційність ОН виявляється у відношенні до конфлікту на Близькому Сході. ОН не виявили ніякої творчої ініціативи в міжнародних подіях. І тому їх чекає доля Ліги Націй, яка по 26 роках бездіяльності померла тихою і неславною смертю.

3-го листопада відбулися в ЗСА вибори всіх членів Палати Репрезентантів у кількості 435, сенаторів — 33 і губернаторів 30.

Передвиборча кампанія була надзвичайно заострена. Республіканці мали за собою великий шанс. Їх Уряд осягнув значних успіхів у вітчизнязації війни в Індо-Китаї, в протиставленні московській агресії на Близькому Сході, в Європі й на Кубі. Президент Ніксон і віце-президент Егню відбули численні передвиборчі вічачі, здавалося, що їм вдалося зрушити „мовчазну більшість". Шанси демократів, лібералів, колорових меншин були слабші: вони не мали нових ідей і нових видатних кандидатів.

Проте, висліди виборів виказали невеликі перевесення стану посідання в користь демократів. До Палати Репрезентантів вибрано демократів 254 (перед виборами мали вони 243) і республіканців 180 (перед виборами було їх 187). До Сенату з 33 місць, що були до вибору — вибрано демократів 23 і республіканців 10. На губернаторів вибрано демократів 19 і республіканців 11. Не вибрано сен. Гуделла, республіканця, але завзятого противника Уряду през. Нікссона. Назагал обсерватори стверджують, що в цих виборах громадяни-виборці віддавали свої голоси не за ту чи іншу партію, а за окремих осіб.

Причини неуспіху республіканців можна шукати в політичній невиробленості і байдужості отієї самої „мовчазної більшості" громадянства,

вихованого в атмосфері лібералізму, призвичасного до безпеки і добробуту. Це громадянство, оточене океанами, в своїй значній частині — не задумується над тим, що його батьківщина може бути поважно загрожена іззовні і зсередини. Адміністрація презид. Ніксона матиме поважні труднощі протягом наступних двох років.

Республіканська партія повинна зайнятися передусім перевихованням своїх членів і звернути головну увагу на реформу шкільництва, особливо вищого, де розпаношилися професори-комунізанти.

Ситуація на Близькому Сході

По смерті єгипетського през. Нассера і ствердженні, що Єгипет (Москва) порушив умови перемир'я на Близькому Сході, заінсталювавши вздовж Суезького каналу викидні для ракет, ситуація на Близькому Сході набирає критичного характеру. Ізраїль відмовився від мирівих переговорів аж до часу, поки Єгипет не усуне тих викиднів далі від Суезького каналу.

Щоб пізнати дійсне положення на Близькому Сході, варто прочитати деякі уступи з промови військового провідника Ізраїлю, виголошеної до старшин ізраїльської армії. Мойше Даан підкреслює, що на Близькому Сході протиставляться інтереси ЗСА і ССР, при чому ЗСА є більшою силою, ніж Москва. Він каже, що порада припинити вогонь добра, але „ми знаємо, що араби, з допомогою Москви, приготовляються напасті” на Ізраїль: Москва намагається захопити Дарданелли, Суез і Баб-ель-Мандебську протоку, а також вихід в Аденську затоку”.

В Об'єднаних Націях далі ведеться дискусія в справі замирення між арабами і Ізраїлем. Араби виступають в ролі покривдженіх, забуваючи, що самі розпочали війну в 1967 р. Обвинувачують ЗСА в доставах зброї, хоч самі одержують воєнні матеріали і зброю від Москви.

5-го листопада представники арабів і Ізраїлю погодилися продовжити час „припинення вогню” ще на 90 днів.

Війна в Індо-Китаї

У Парижі тривають переговори в справі замирення у В'єтнамі, але, як досі, безуспішно.

Делегація Північного В'єтнаму і В'єтконгу знову відкинула „цілковито, категорично й остаточно” американські пропозиції в справі перемир'я. Проте, американці не трактують тієї відмови за остаточну, вважаючи, що комуністична сторона вже вичерпана війною.

Бувши в Нью Йорку на урочистостях ОН, президент Ляосу Сувана Фума заявив американським кореспондентам, що в Північному В'єтнамі по-мітне виразне бажання миру. Говорячи про можливість нової конференції в справі В'єтнаму, він сказав, що це залежить значною мірою від Китаю, без якого жадна проблема в Азії не може бути розв'язана.

В'єтнамізація війни в кожнім разі дає добре наслідки. У зв'язку з новими мировими пропозиціями президент Південного В'єтнаму ще раз заявив, що не може бути мови про творення коаліційного з комуністами уряду.

Політична ситуація в Європі

Західня, а особливо Південна Європа поважно загрожена московською агресією. Найбільша небезпека полягає в тому, що в Європі не здають собі справи з тієї небезпеки. Нічого не робиться для зміцнення НАТО, і європейські країни, не зважаючи на дотеперішній досвід, наввипередки шукають зближення з Москвою. Індустріально і культурно розвинена Західня Німеччина, якої досі найбільше боялися в Кремлі, фактично скапітулювала перед Москвою 12 серпня ц. р., коли соціалістичний канцлер Брандт підписав з нею договір. З черги президент Франції, Жорж Помпіду відбув подорож до Москви, де його прийняли з великою помпою. В Кремлі дуже заінтересовані господарською співпрацею з Німеччиною і Францією. Але головна ціль його політики не допустити до змінення Європи, як атомової потуги.

Однак, незалежно від дипломатичної акції, Москва продовжує мілітарну агресію проти Західної Європи, оточуючи її поступово з півдня через скріплення своїх позицій на Середземноморі.

„Ю. С. Нью енд Ворлд Ріпорт” у статті про цілі советської політики перестерігає, що тепер в стосунках з ССР Захід повинен числитися з тим, що передбачувана „ера переговорів” може

Д-р Михайло Кушнір

СЕКРЕТ ТВОРЧОЇ ЛЮДИНИ

(Продовження)

В кожній добі людина має обов'язок бачити і висказати свій ідеал згідно зі своїми духовими потребами та можливостями. Якщо я заторкнув психологічні взори, дані поетами, то не тому, щоб кувати з них схему зобов'язуючої нас теорії, а тому, що вони виявляють зобов'язуючі психологічні факти. Факти, стверджені величими моралістами, поетами і мітологією, чіткіші в своїх великих лініях, ніж ті, які видобуваємо зі статистики. Великі лінії цих правд стосуються величі, геніяльності, святости. Але, як сказано раніше, тип укладу середньої людини, яку має на думці школа, мусить бути той самий. Середня людина ставить собі за взір велику тому, що має у собі в засаді всі її кваліфікації. Кожна має в собі зародок божественности.

Я покликався на свідоцтво поетів, наділених даром бачення. Але цей дар має також середня людина, яка від непам'ятних часів творила міти про великість. Народ, ця жива книга духових традицій і ідеалів, у своїх виявах вповні підтверджує, що засадою духового життя є його доосередковість згідно з законом тяжіння всіх сил до Правди і їх інтегрального співдіяння. Збірна творчість сторіч (у етнологічному значенні) в ділянці ідеалу є нічим іншим, як нескінченним сувоєм досвідів, які доконує внутрішня праця одиниць однаково психічно побудованих. Ті дрібні щоденні туги, що розгоряються у збірному піднесенні до пожежі душ, накладаючися на себе, як оті фотографії, роблені в антропологічних цілях, — витворюють врешті видатний контур ідеалу, що розгортається до розмірів міту. На цьому спертий культ героїв, лицарів, святих людей витворює з одного боку оту духову силу традиції, якої тримається дух нації, а з другого — виховні норми.

~~~~~
стати „єрою холодної війни”. Він радить ставити справу твердо і не йти на компроміси з Москвою, щоб вона не думала, що може щось вишантажувати від Західу.

Що дає народові цю силу морального чуття і мудrosti? Тільки те, що народ живе в згоді з природою психічної будови, що на її висоті, на яку його стати, живе центрально, піддаючи свій психічний нурт організаційному струмові волі життя згідно з вичуттям правди. Ця праця укладається мимохідь, майже біологічно, однак с там психічне життя, а кожне дрібне зусилля, що змагає до здійснення, скроплюється, як у Шевченка, в якийсь момент набряклій Словом. Не завжди буде це прометеївський чин, але буде чин, в якому людина вловні відається тому, що робить.

Ця потенціальна сила є всюди в народі, не здеморалізованому злим прикладом і злуою школою. Навик до праці, постійного здійснювання, навик до дрібного чину витворив у народі неусвідомлену тугу за великими ділами і величими представниками чину та чуття орієнтуватися навіть у збірному поступуванні, там, де інтелігенти, які стоять у проводі політичних справ, сперечаються і згадують напрям. Ми мали свіжий приклад цього у політичній поставі українського народу під час визвольних змагань; народ, не порозуміваючися, став інстинктивно зі своїми симпатіями проти москалів, не зважаючи на хитку поставу дезорієнтованих доктринами інтелігентів.

Це саме стосується мудrosti. Як там народ не є державним мужем, так у контемпляції не є філософом, ані поетом. А все ж такі правди, що містяться у фольклорі, особливо в прислів'ях, називаємо мудростю народу. Заздримо народові т. зв. „простого, хлопського розуму”. Цей розум є нічим іншим, як посерединним скоплюванням речей з усіх боків постійним втримуванням цілого духа напоготові, зосередженого в чутті дійсності.

А чуття дійсності є чуттям правди. Воно постійно володіє душою людини з народу, хоч воно цього не побачить як поет і не назве — „поміж тим, що зникає, і що триває невпинно”; воно робить її з природи чуттів, а не понять, пан-

тейстом. Бачимо докази цього в стосунку народу до природи і до тварин.

**

Минули часи романтизму. Ніхто не буде сьогодні, на зразок Руссо, намовляти вергатися до природи, до стану варварства. Бо є інша дорога доходити до згідності з законами природи, а саме дорога культури. З простацтва можна дійти шляхом культури до простоти, що задоволяє найбільш рафінований смак. Це саме з вимогами цивілізації. І тут лежать великі завдання новочасного виховання та навчання.

На мій погляд, сучасне виховання, на яке скаржимося, грішить проти закону єдності й інтегральності душі. Системи шкільного виховання впираються при формуванні окремих психічних сил (майже виключно інтелекту) шляхом механічного навантажування знання, з занедбанням інших сил, як чуття правди, що криється у дійсності, і чуття реалізації — діяння. При цій системі культури з інтелігенції, яка має бути провідником народу, витворюємо містерійні деколи виконавчі апарати, але творців не можемо доробитися.

Творців в Україні — такий позірний парадокс — можна знайти між тими, які уникнули урядової освіти, що розділює душу на кусники. Вийшли ціло ті, які свою душу щільно замкнули перед шкільною господаркою і розвивалися самі згідно з природженим чуттям.

Очевидно, що говорю тут про совєтську систему шкільного виховання, вона нам національно чужа і веде здебільша до духового каліцтва. Мої заваги відносяться до майбутнього. Отже, коли прагнемо виплекати глибші духи, з яких зацвіли б геніяльні творці організації, то мусимо пам'ятати, що відривання школою інтелекту від центрального вогнища, що живе цілістю дарів, природжених духові, оцією інтуїтивністю, — грізне, як каліцтво. Виховну думку треба спрямувати на проблему формування цілої душі, а не тільки самого інтелекту.

Ціллю виховання повинно бути витворювання моральних і громадянських вартостей, але не доховаемося добрих, мудрих і відповідальних громадян тільки вливанням у молодь якогось спеціального морального і громадянського знання. Суспільна і національна здатність сама знайде собі зміст, коли виховамо здорову

психічну молодь, згідно з вказівками психології.

**

Щодо потреби формування душі панує приблизно згода між розумними людьми, але виникає питання, як це формування розуміти. Робимо звичайно помилку, коли зв'язуємо поняття виховання з поняттям книжки і виучуванням напам'ять мудrosti. Навіть, коли ми згідні в тому, що юнак не повинен живитися самою латиною чи математикою, що треба зформувати в ньому зародок моральних і суспільних вартостей, то й тоді конклудуємо: отже навчаймо його моральності, патріотизму, суспільних наук. Це саме з естетикою. Бажаючи виробити в дитині добрий смак, навчаємо її естетики, історії мистецтва і т. д.

Завжди кінчиться на впиханні знання, як до мішка. В таких умовах шкільну програму легко довести до абсурду. З завзятістю напихаємо діти знанням, а наслідок такий, що чим дитина близьча до шкільного ідеалу, тим вона менше має життєвих вартостей.

Звичайно, діти повинні вивчати якийсь буквар. Але це не все — дітей треба виховати. Це — справа духового апарату, щоб був сильний і добре змонтований. Що людині зі знання, коли вона буде життєвим покручем, коли від баласту крутиться їй у голові і, криво ходячи, ні до чого дійти вона не може, а деколи є тягарем національної цивілізації, яку школа їй порутила.

На мою думку, належало б навести якийсь порядок у своє знання про людину і з нього витягнути висновки про годівлю. В останніх часах психологія дуже поступила вперед. І ми навіть маємо психологічні секції, робітні, широку літературу, багато дослідного матеріалу. Навіщо це все, коли свого психологічного знання не стосуємо до головного завдання — до мистецтва виховання?

Дитина буде добре вихована, коли потрапить добре взятися до виконування свого пляну життя. Чи думаете, що на це потрібно тільки книжне знання? Що не потрібно для цього мати передусім чуття в порядку?

За вийнятком випадків, коли знання накидається одиниці як ціль життя, коли вона має бути професором, дослідником, назагал запаси на-

М. Чировський

У ВІДПОВІДЬ КАРДИНАЛОВІ ТІССЕРАНОВІ

Перше, як відповісти кардиналові Тіссеранові на його злощасного листа, треба зробити декілька важливих зауважень.

Поперше — треба застановитися над тим, чи будь-яка відповідь є доцільною. Автор цих рядків випустив у світ дві книжки і написав багато статей на московську історичну тематику, які не припали довгодоби білим та червоним росіянам і їхнім пахолкам-малоросам. Тож дістася він час від часу з тих кругів листи, повні обурення і з стандартним закінченням: „Україна таки русская земля!” Авторові видається, що він ясно визначив у своїх працях історичні початки Східної Європи з української точки зору, репрезентованої Грушевським, Чубатим та іншими українськими істориками і прийнятої такими російськими істориками, як Пресняков та почасти Покровський. І тому він на вигуки

уkovих відомостей є тільки засобом. Дурень, хто впору не винайде собі засобів, які йому потрібні для осягнення цілі. Але головним завданням виховання мусить бути по всі часи — здатність орієнтуватися в цілях життя, робити з них одну систему і зasadнича можливість активно осягати ті цілі.

Можемо назвати це, як хочемо: енергією, біологічною животністю чи здатністю, але усвідомімо собі, що без сильного змагального мотора не може бути мови про постійне і доцільне здійснювання будь-якого пляну життя.

Ця проблема в'яжеться безпосередньо з проблемою характерів. Яка ж схема типу нормальності людини? Нашою головною хворобою, яку треба лікувати шляхом виховання, є брак характерів. Отже, треба добре знати, про що говоримо. Людина „мас характер” тоді, коли вміє у кожному випадку з користю для загального пляну цивілізації, а без трагічного зусилля, вибрести з постійного бездоріжжя. Бо людина мусить постійно розгинати такий вузол: чи маю робити 1) як мені хочеться, 2) чи так, як можна (як легше), 3) чи так, як я повинна?

(Закінчення в наступному числі)

російських шовіністів, які заперечують окремішність України і українського народу від Росії-Московщини та російського народу — не відповідає.

Справа з кардиналом Тіссераном інакша. Тут масно діло не з пересічним Іваном Івановичем, а з колишнім довголітнім головою Конгрегації Східних Церков у Римі і префектом Колегії Кардиналів. — Це впливова людина, погляди якої можуть формувати багатьох інших людей і в значній мірі визначати політичну орієнтацію римських кругів. І тому на його лист-рецензію книжки про український католицький патріархат мовчати не можна.

Подруге — тут треба розрізняти поміж думками кардинала, які можуть відбивати політичну лінію Ватикану, і Ватиканом, як найвищою церковною владою, яка згідно з зasadами католицької віри є непомильною у справах віри і моралі. Ватикан, як держава, мусить мати свою політику, і тут він може робити тактичні помилки у визначуванні своїх основних політичних напрямних.

В політиці він не раз і не два помиляється.

Можна було б пригадати чимало таких політичних помилок, але обмежимося лише кількома. От хочби під час польського повстання проти царата в 1863 р. Рим закликав „рутенських уніятів” приставати до повстанців- поляків. Тоді, наприклад, батько Михайла Грушевського, уніят, так цим обурився, що перейшов на православ’я. І таких було більше, що іх тодішня політична поставка Риму глибоко зраница в їхніх національних почуваннях.

А згадати нещасливе послання Папи Пія XII у ранніх 1950-их роках про Східні Церкви, де він помішав історичні поняття і нас сполучив в один народ з москалями. Обурення було величезне і реакція спонтанна. Пій XII українців перевпросив за недогляд. Може вже тоді кардинал Тіссеран і чин Єзуїтів спричинили своїми „москвофільськими” поглядами оцей немилій для Риму інцидент.

Політичною помилкою було і незасудження большевизму II Ватиканським Собором, помил-

кою є й теперішні намагання нав'язати т. зв. діалог католицького Риму із „православною” Москвою.

Однак, виступаючи проти політичних помилок Риму, треба як найгостріше вистерігатися будь-якого підкопування авторитету Ватикану у справах віри і моралі, щоб тим не пошкодити інтересам Української Католицької Церкви. Серед нашої спільноти в розсіянні вже діють окремі особи і групи, підносячи кліч „геть з Римом” і тим загрожуючи ще більшим розбиттям нашого релігійного життя. А таке розбиття без сумніву в інтересі Москви.

І тому автор цих рядків застерігається, що, виступаючи проти заскорузлих і фальшивих поглядів кардинала Тіссерана відносно України і українського народу в історичній проекції, і заперечуючи політичну лінію Ватикану, яка може йти врозріз із українським національним інтересом, він ніяк не схвалює будь-якої акції, що використовувала б лист кардинала Тіссерана для ширення анархії в Українській Католицькій Церкві і розбивання її єдності з Римом у справах віри та моралі. Лист пані Клячко, в якому вона старається обдерти з чести і тих владик УКЦеркви, що дотепер втішалися повним авторитетом, як, наприклад, кир Максим Германюк, доказує, що розкладова робота йде вперед.

Потрет — розглядаючи фальшивість інсинуацій кардинала Тіссерана у справі ідентичності і назви українського народу, автор не входитьime в дискусію про український патріярхат, тему заторкнену також у листі, бо це цілком інше питання. Про український патріярхат написано багато, і в рамках цієї статті, присвяченої головно політичному аспектові, важко було б сказати щось нове. Однак, цілком одностороння згадка Тіссерана про московський патріярхат мусить бути тут проаналізована, як частина його „всеросійської” політичної орієнтації.

Почетверте — лист кардинала, опублікований на сторінках щоденника „Свобода”, не можливо вважати приватним листом, на який загал українців не повинен би гостро реагувати. По суті є це рецензія-оцінка на книжечку пані Піддубчишиної і тим самим публічний документ. З вини чи без вини приватної особи він дістався на сторінки преси і став широковідо-

мим своїм змістом, що ображає українську спільноту в розсіянні. Тому він заслуговує на відповідь, коментар і — засудження.

Кардинала Тіссерана коле в очі назва „Україна”, бо вона, мовляв, не є традиційна. Тут йому треба пригадати, бож неможливо, щоб він того не знов, що й слово „німецький”, як переклад слова „дойч”, зродилося щойно в XIX столітті. Перед тим були саксонці, прусаки, баварці, гессенці та інші, але це нікому не передуможає визнавати Німеччину старовинною державою, а німецький народ — давнім народом. Ніхто не називає тепер румунів волохами, хоч так вони звалися аж до половини XIX століття. Іран ще недавно називався Персією. Стародавня Галія називається тепер Францією, Сербо-Хорвато-Словакія — Югославією, Англія — Великобританією і Об'єднаним Королівством.

Зміна назви країни звичайно залежить від стремлінь і волі даного народу, і ніхто її не квесіонує.

Інакше з назвами „Україна” і „український”. Вони не подобалися ні полякам, ні москалям, ні всім тим, хто під впливом цих перших набрався антиукраїнського духа.

Грубо помилковим є твердження Тіссерана, що назва „Україна” з'явилася щойно в часи Мазепи. Вона з'являється у знаних нам історичних джерелах вже у XII столітті під роками 1187 і 1189, як окреслення галицької і суміжних з половцями територій. В козацькі часи, задовго перед Мазепою, у XV і XVI століттях, назва „Україна” відносилася до правобережжя і лівобережжя Дніпра. Тіссеран пише, що ця назва зникла по Мазепі. Тут він має слухність, але чи призадумався над тим, чому так сталося?

Назви „Україна” і „український” з'явилися як своєрідна і спонтанна оборона нації проти намагань відібрати її політичну ідентичність. Саме по Мазепі Москва остаточно стала Російською імперією, нав'язуючи до стародавної Русі та її історії. Москалі Русі-Україні пограбували національну ідентичність і історичне минуле, оправдуючи цей грабіж придуманою ними теорією „триєдиної Русі”. І інстинкт самозбереження підказує українському народові прийняти нову назву, цілком відмінну від назви його смертельного ворога. Шевченко закріплює наз-

ви „Україна” і „український”, а внаслідок визвольних змагань 1917-1920 років вони приймаються в світі. Українська Народня Республіка стає назвою держави українського народу, визнаної урядами цілого ряду інших держав. Її визнає і Ватикан. На тому ж скінчивається оцей історичний процес зміни давньої назви „Руси” і „русинів” на „Україну” і „українців”².

Однак, російські імперіялісти — єдиноділімці не могли погодитися з українським „сепаратизмом” і, як один із засобів боротьби з ним, заперечували логічність в історично обґрунтованих назвах „Україна” і „український”, бо куди легше обняти в одно терміні „Россия” і „русский”, „Русь” і „руський”, зокрема в перекладах на інші мови. Ідучи свідомо чи несвідомо за цією московською імперіялістичною тенденцією, кардинал Тіссеран намагається заперечити історичну логічність назви „Україна”.

Завершенням нахабства московських імперіялістів був т. зв. Емський указ з 1876 року, яким заборонялось друкувати українські книжки, було валуєвське „нет, не било і бить не може”.

Про все це кардинал Тіссеран мусить знати, але, виходило б, посередньо признає слухність гнобителеві, а не гнобленому. Таке становище не є християнське. Але може, на думку кардинала, воно згідне із мріями і нереальними плянами чину Єзуїтів через Росію навернути на католицьку віру увесь східній православний схід. Здається, куди реальнішим є погляд, що поки Росія могутня імперія, доти вона Риму не визнає. Зрештою, Москва в минулому вже не раз обдурювала Рим.

Не менше образливою для українців є аргументація кардинала відносно московського патріярхату і неслухноти домагань українців щодо створення українського католицького патріярхату. Він дослівно пише так: „Це правда, що російський патріярхат не почався від екуменічного рішення, що титул постав у 1589 році. Але в Росії ніхто не думав ділити церковне тіло, зберігаючи єдність, як її означено князями Великої, Малої і Білої Росії”.

Це речення цілковито перекручує історичну правду. Після самовільного перенесення митрополитом Кирилом київської митрополії до Володимира Сузdalського по зруйнуванні Києва татарами в 1240 р., Україна кількома наворота-

ми старалася відірватися від московських впливів шляхом церковної інфільтрації. В 1303 р., не зважаючи на гострі протести суздальсько-московських князів, постає галицька митрополія, як вияв бажання українців відділитися від півночі. Під натиском московського князя Симеона і за його гроші в 1347 р. царгородський патріярх рішився на ліквідацію галицької митрополії і підпорядкування українських єпископів Москві. Але в 1371 р. галицька митрополія старанням польського короля Казимира відновлюється. І, хоч король мав у цьому власні інтереси, українська Церква визволилася від московської зверхності. З другого боку в XIV сторіччі і в Литовсько-Руській державі постає окрема митрополія для українських земель³.

Значить, були успішні заходи відірватися від московської митрополії і в Галичині і в Київщині. А поодинокі митрополити мали титул „всєя Русі”, а не „всєї Росії”, як це пробує доводити кардинал Тіссеран. Він пише, що в Росії (маючи, мабуть, на думці Московщину) не було змагання поділити „церковне тіло”. Певно, що так. Москва вживала Церкву, як своє знаряддя для опанування Східної Європи, і тому вона ні з ким своєї церковної зверхності не хотіла ділити. Про це все кардинал мовчить, признаючи слухність Москві та московським князям.

І тільки тому, що були вже інші митрополії у Східній Європі, незалежні від Москви, цар Борис Годунов грішми, погрозами та хитрощами змусив царгородського патріярха у 1588 р. погодитися на піднесення московської митрополії до гідності нового східноправославного патріярхату. Це зроблено неканонічно, і інші східні патріархи на це якийсь час не погоджувались. Вкінці вони примирилися з існуванням неканонічного московського патріярхату, за яким стояла потуга московського царства.

Шляхом творення патріярхату в Москві москвини сподівалися здобути собі скоріше чи пізніше повну контролю над православними Церквами на Україні, Білорусі, Прикавказзі, Молдавії та в інших країнах⁴.

Неканонічність і цезаропапізм московського патріярхату не вражають кардинала Тіссерана, в ім'я єдності Сходу він відмовляє українцям права на власний патріярхат, який би ім допо-

міг у зміненні їхньої національної та церковної ідентичності в умовинах бездержавності. Теоретично ніби існує Українська ССР із своїм представництвом в Об'єднаних Націях. І хоч у міжнародних політичних взаєминах назви „Україна” і „український” набрали вже всіх прав громадянства, для кардинала Тіссерана вони все ще мало обґрунтовані, щоб призвати Україні церковно - організаційне завершення. Тим більше, що таке завершення розбивало б „єдність церковного тіла” за московською рецептою.

Кажуть, що кардинал Тіссеран багато зробив для УКЦеркви за час свого головування в Конгрегації Східних Церков; що висвячено тоді кільканадцять єпископів для нашої Церкви і посилено її розвиток в розсіянні. Може й правда, що з чисто церковного погляду він і причинився до розросту східного обряду. Але він кривдить наш народ, відмовляючи йому права називати себе своїм ясно зідентифікованим ім'ям українців, намагаючись накинути йому стару і під національним поглядом у великій мірі не ясно визначену назву „русинів-рутенців”. Досить згадати тут давній вислів „генте Рутенус, націоне Польонус”, який зводив поняття „русина” до якогось племінного визначення, щоб вповні зрозуміти значення Тіссеранових інсінуацій.

Примиряючись із неканонічним існуванням московського патріярхату, який стоїть тепер на послугах московського атеїстичного імперіалізму, Тіссеран відмовляє українцям будь-якого права на створення свого окремого патріархату. Він дослівно пише в своєму листі, що „не має жадної історичної бази для оформлення якихось окремих титулів для київського і галицького єпископатів”. І при цьому закликає українців до спокою, бо, мовляв, „політичне поденерування пошкодить вашій спільноті”. Він повчає також і наших ієрархів, щоб вони як слід зрозуміли проблему, тобто не займалися справою патріархату, а присвячували „більше уваги прогресові в духовному житті”, бо це — „єдина важлива справа”⁵⁾.

А чи не подумав кардинал про те, що цей його лист може тільки пошкодити „моральному прогресові”, спричиняючи ще більше поденерування в українській спільноті? Кардинал

людина високо поставлена у ватиканських кругах, думки його можуть бути або відблиском або джерелом поглядів Ватикану, то якої ж реакції можна сподіватися від української спільноти?

Залишається ще одне питання: чи відважився б кардинал написати будь-якому державному народові, скажімо, москалям або румунам, що вони не повинні вживати не традиційних назв „Росія” і „російський”, або „Румунія” і „румунський”, бо ці назви з'явилися щойно у XVIII і XIX сторіччях? Існування державних організмів Росії і Румунії не дозволяє кардиналові Тіссеранові писати такі нісенітніці. Але українському народові, гнобленому російським імперіалізмом, „нереальні фантазії” якого стоять на перешкоді цьому імперіялізмові, кардинал дозволяє собі писати такі „поучення”. Очевидно, годі дощукуватися тут християнської любові і християнського милосердя.

Припустімо, що цього листа писав не сам кардинал Тіссеран, а його секретар-москвофіл, і він листа тільки підписав, не вглиблюючися в його зміст. Це не в чому не змінює справи, бо лист підписаний ім'ям Тіссерана, і він за нього відповідає.

Отже, кардинал Тіссеран повинен українців перепросити, а зміст листа відклікати. Цим він направить кривду, вчинену українцям своїми неправдивими ствердженнями, і змінить серед нас переконання, що хоч римські достойники й можуть помилитись, але вони бажають правди та справедливості. Свідомо чи несвідомо кардинал Тіссеран пошкодив авторитетові Ватикану, і, щоб це зло направити, він повинен цей лист відклікати також для добра Апостольської Столиці.

Наш обов'язок — гостро запротестувати проти такого поступування високого ватиканського достойника, обороняючи наше історичне і національне право, заступаючись за добро Української Католицької Церкви. Наші протести, як світських людей, повинні сполучитися з протестами нашої церковної ієрархії, яку також напевно вразив своїм листом Тіссеран. Тут повинен заговорити і наш Верховний Архиєпископ. Тоді, правдоподібно, і Ватикан відсепарувався б від цього кривдливого для нас виступу, що змініло б наше довір'я до нього, як духов-

M. Сингайєвський

СЛОВО

Запитую совість: З чого почати,
Щоб відкрити себе і долю свою?
Ставлю слово на чати.
Буду землю квітчати!
Так зібрався в дорогу — на порозі стою!

Чую поклик: творити.
Крепшуть кременем ритми, —
І на гострому камені
Слово зросло.
Хоч шляхи розпросторені,
Хоч дороги невторопі,
Буде гідним історії
І мое ремесло!

Щоб немарно жити,
По землі не безслідно ходити,
Не байдужим пройти
Крізь бурямне життя.
Буду землю будити!
Долю будити!
І в людині будити
Добрі сонячні почуття!

(„Дніпро”)

ного зверхника. А може вплинуло б це позитивно і на хід ватиканської політики взагалі.

Лист кардинала Тіссерана може один із дрібних епізодів, але відгук на нього голосний, і тому над ним треба глибоко призадуматися, бо ї цілість історичних процесів складається з великого числа дрібних епізодів.

ЛІТЕРАТУРА

- 1) М. Клячко, Відгуки на книжку Е. Пілдубчинши, „...Енд Блес Дайн Інгерітанс”, Нью Йорк, 1970, ст. 10; теж, Свобода, Джерзі Сіті, 10 жовтня 1970, ст. 4.
- 2) Ю. Шерех, Назва „Русь” і „Україна”, Енциклопедія Українознавства, Мюнхен — Нью Йорк, 1949, том. I, ст. 13-14; М. Чировський, Олд Юкрайн, Медисон, 1963, ст. 1-4.
- 3) Історія наших митрополій: Ю. Федорів, Історія Церкви в Україні, Торонто, 1967, ст. 89-92 і 104-113; теж, Г. Лужницький, Українська Церква між Сходом і Заходом, Філадельфія, 1954, ст. 135-142.
- 4) М. Фльоринський, Рація, ен Гисторі енд ен Интерпретейшен, Нью Йорк, 1953, том I, ст. 222-223.
- 5) Свобода, там же.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

„АБО ЗАКОНИ СВОЄЇ КРАЇНИ АБО — ЗАКОНИ ДЖУНГЛІВ”

У своєму звіті перед виборцями конгресмен-республіканець Луїс Ваймен з Нью Гемпшир у зачитував такі слова Гарвея Нюбрена (1919 р.), нагородженого премією Пуліцера за свої педагогічні праці: „Існуєть у цьому світі закони джунглів і закони, створені людьми, Закони джунглів не охороняють життя чоловіків, їхніх матерів, сестер, дітей, їхньої власності. Створені людьми мудрі закони забезпечують охорону всім, якщо люди скріплюють їх силу і їх респектують”.

Нині в нашому суспільстві, — сказав Луїс Ваймен, — є немало людей, які одверто порушують закони, насміхаються з них і навіть убивають їх офіційних представників. „Чорні пантери” — група анархістів, яка укладає свою власну конституцію і заявляє, що наша конституція має бути знищена. Це — свідомі своїх дій порушники закону. Маємо ще так званих „їпсі” „ведерменів” і інших, які постійно підміновують демократію в Америці, уживаючи для цього навіть бомб і інших терористичних засобів.

Недавно в Мічигені, коли віце-президент Егню виступав перед 3000 людей, група бунтарів з яких 200 осіб вимахувала транспарентами з написами: „С... на владу!” і „Закон вмер, свині (поліція) — на черзі!”

Конгресмен Ваймен пригадує слова Лінкольна: „Повагу до закону мусить зашеплювати кожна мати своїй дитині, коли лежить вона у неї на колінах; навчати законів мусять по всіх наших школах, всіх коледжах; наші закони мають бути надруковані в усіх шкільних підручниках, їх мають вияснювати всім людям з усіх провідниць, в усіх наших офіційних установах; закони мають бути суверено додержувані по всіх судах, вони мають стати політичною релігією нашої нації”.

Словеса Нюбрена, — заявив конгресмен Ваймен, — можуть бути пророчими для Америки, щонайменше в значенні перестороги, що закони джунглів не охороняють законопослушних громадян. Відповідь на цю проблему лежить у словах Лінкольна, і доти, поки перевічний американець залишатиметься апатичним до поширюваного анархістами дурману, закон не сконає і не стане річчю минувшини.

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ
І МІСЯЧНИК

„Шлях Перемоги”, „Гомін України”
і „Визвольний Шлях”,

що, стоячи на позиціях українського революційного націоналізму, вносять у життя української еміграційної громади новий багатий зміст і скріплюють перший визвольний фронт, яким є нескорена, вільнолюбна Україна.

Проф. д-р Константин Савгук

ТУСМ У 1970-ИХ РОКАХ

I

Майже чверть століття тому, в грудні 1949 року в Ляйпгаймі, Німеччині, група молодих українських націоналістів заснувала Товариство Української Студіючої Молоді ім. Миколи Міхновського. Товариство постало яких 4 роки після закінчення другої світової війни. В той час Українська Повстанська Армія під проводом Тараса Чупринки ще зводила бої з комуністичним ворогом. В той час холодна війна між Заходом і більшевицькою імперією готова була вибухнути гарячою війною. То були незабутні дні для сьогоднішніх сеньйорів ТУСМ-у, дні великих бажань, надій на скорий поворот на Батьківщину. Тоді подих рідної землі був ще такий близький! Революційна романтика полонила уми засновників і членів ТУСМ'у. Ідеологія українського націоналізму стала ідеологією Товариства. Віра в українську правду і її перемогу хвилювала уяву.

Минали роки. Наступали зміни. УПА, не одержавши зовнішньої допомоги, не могла далі провадити нерівну боротьбу. Її головний командир падає на полі бою. До мілітарного судару між Заходом і Москвою не дійшло. Замість того наступила омана „мирної коекзистенції“. Замість того, щоб іхати на Схід, тусмівці поїхали на Захід — до Америки, Канади, інших країн. Повільно, але невблаганно зникав зв'язок з рідною землею; свіжий подих Батьківщини вже не досягав. У членстві Товариства відбувалися природні зміни: старші члени відходили, молодші вже мали дещо інший підхід до його праці. Тягливість роботи на ідеологічному, політичному і студентському відтинках подекуди затрачувалася. Молодші члени не завжди розуміли, чому й для чого, для яких конкретних завдань існує ТУСМ. Часом праця в Осередку Діяльності не відрізнялася від праці Студентської Громади, до якої належали студенти різних політичних та ідеологічних переконань. Організаційна розгубленість характеризувала

деякі Осередки Діяльності; на ввесь зрист поставала небезпека ідейної розгубленості.

В другій половині 60-их років, в той час, коли на Україні молоді люди підносили прaporи нового протесту, на еміграції, в середовищі студентської молоді відбувався помітний занепад ідеологічних організацій. Таке явище було спричинене хоч би тим, що в ідеологічних товариствах знайшлися люди, які ідейно один одного не розуміли; не визнавали тої самої ідеології, себто тої самої системи згармонізованих ідей чи вартостей і, треба сказати, цим майже не турбувалися; не старалися скристалізувати чіткі та виразні ідейні погляди на многогранні сторінки життя і світу, а самозакохано блукали на роздоріжжях ідейного еклектизму — ідейної мішанини, яка, в суті речей, означає кінець кожної ідеології. Таким чином ідеологічні організації кінчали з ідеологією і самими собою. Але чи такий процес також охопив ТУСМ? Чи наше Товариство також пішло за модою ідеологічної самоліквідації?

З радістю треба ствердити, що хоч явище ідейної розгубленості грозило ТУСМ-ові, ідеологія українського націоналізму залишилася дорогою власністю нашої організації. Як показав останній Конгрес ЦЕСУС'у в серпні ц. р. в Монреалі, ТУСМ під сучасну пору є єдиним діючим ідеологічним студентським товариством в українській діаспорі. Такий стан речей, однак, не означає, що ТУСМ не має своїх проблем і труднощів. Вони існують, і їх є чимало. Труднощі теоретичного і практичного характеру.

На етапі нового десятиліття діяльності ТУСМ'у, на етапі 1970 років, які завдання мусить мати Товариство? Яку місію має нести серед українського і іншого студентства та громадянства? Якими шляхами — конкретно, практично — мають іти члени Товариства?

II

ТУСМ повинен сконцентрувати свою увагу на речах першорядної важості; не старатися робити все і багато, але діяти в чітко означеному радіусі праці, завжди наголошуючи якість і три-

Програмова доповідь, виголошена 19 вересня ц. р. на XII Світовому Конгресі ТУСМ'у і прийнята як загальний план діяльності цього Товариства на 1970-ті роки.

валість осягів. Краще робити менше, але солідніше; краще влаштувати одну чи дві імпрези серйозного характеру на рік, аніж організувати імпрези без більшого значення. ТУСМ не повинен бути ще одною студентською організацією; його праця мусить бути ясно визначена, селективна і відмінна від праці інших студентських товариств чи громад. ТУСМ не може бути студентською, але також повинен бути стурдійною організацією.

В основному два завдання повинні характеризувати діяльність Товариства. Поперше: тусмівці різними засобами мусять допомагати українській нації, якій грозить русифікаційна заглада. Подруге: члени ТУСМ'у мусуть стояти в обороні західних суспільств, в яких перебувають.

Ідеологія українського націоналізму, яка зобов'язує членів Товариства, вчить, що тільки в незалежній державі зможе вільно розвиватися українська нація. Без своєї власної держави не може творчо розвиватися українська людина. Це означає, що в гіерархії політичних вартостей ідеології українського націоналізму власна державність становить найвищий імператив. Тому побудова самостійної держави є пріоритетом політичної дії українських людей. В сучасній дійсності побудова української держави зводиться до частинного або цілковитого розвалу комуно-російської імперії, яка, поза Америкою, є наймогутнішою світовою потугою. Логічно, українська проблема перестає бути виключно українською і стає світовою. Хоч така ситуація має свою позитивну сторону, тому що боротьба нашої нації набирає широкого розголосу, негативні моменти тут переважають. Це треба пояснити тим, що майже ніхто з тих, які посідають силу — цей найбільш переконливий аргумент в стосунках між націями — не має тепер на меті розподіл большевицької імперії; майже ніхто не підтримує народу, який хоче звільнитися з-під московської тиранії. Москва, а не Київ, є політичною модою в світі. Насильство могутніх тріумфує над справедливістю слабших.

Труднощі створення української держави очевидні, але, як згадано, український націоналізм надає цьому постулатові першорядної важливи. Члени ТУСМ'у, як визнавці націоналістич-

Василь Боровий

МАТЕРИНЕ

Як там чисто співають синиці:
„Світе, світанку, світлінь,
світъ-світь . . .”
І глибинно світять криниці, —
В них потонуло стільки століть . . .

Там вітрам, як надіям, — привілля,
Кожна іскорка — мов самоцвіт . . .
І, напевне, там ждуть
з хлібом-сіллю —
Край старих, материнських воріт.

А вона — крізь осмуту, із сміхом
Зустріча нас . . . В снігу голова . . .
І — неначе джерельце під снігом —
Не змовкають ласкаві слова.

Потім тіні пливуть пелехаті,
Вихор плутає спів свій в дротах,
Покіль ніч не присяде на хаті,
Як великий натомлений птах.

Гаю-гай — всім сніжникам зоріти,
Мов жар-птицям . . .
Хай кажуть: то сніг . . .
Я умер би давно, Дивосвіте,
Коли б вірити в тебе не зміг!
(„Дніпро”)

ної ідеології, діють в напрямі завершення цього постулату. Але що властиво можуть зробити тусмівці — віддалені за сотні й тисячі миль від Батьківщини — для визволення України і побудови держави? Треба відразу зазначити, що навіть найбільші зусилля членів Товариства для осягнення цієї мети не принесуть рішального висліду. Рішальні події відбуваються в Україні, а не на еміграції. Однак, в міру можливостей, при сильній волі і охоті, маючи конкретний і реалістичний план праці, можна здобути ряд осягів. Пропоную таку програму діяльності ТУСМ'у в 70-их роках, яка стосується допомоги Україні.

Щоб корисно працювати для української справи, треба мати творчих молодих людей. Завдання Товариства — знайти таких людей. Але це ще не все. Ці молоді люди, студенти, повинні мати достатнє знання про Україну — її минуле та сучасне. Потреба такого знання самозрозуміла. Не можна принести великої ко-

ристи для української визвольної справи, не знаючи політичного й культурного розвитку української нації. Не можна успішно допомагати Україні, не розуміючи важливість процесів, які відбуваються на Батьківщині. В університетах чи коледжах майже неможливо здобути це знання. ТУСМ мусить розв'язати цю проблему. Отже щороку Товариство повинно організувати на одній з українських осель вишкільний табір, де ряд компетентних осіб мали б змогу інформувати тусмівців про різні аспекти української проблематики. Подруге, Товариство повинно влаштовувати студійні конференції — принаймні, раз на рік — з українською тематикою. Потретс, ТУСМ мусить виготовити відповідну бібліографію книжок і статей, які має прочитати кожний член. Все це потрібно для того, щоб тусмівці були самі добре поінформовані про українські проблеми.

Озброєні відповідним знанням — ідеологією українського націоналізму, історією українських революцій, визвольних змагань, українською економікою — члени Товариства повинні відігравати визначну роль в українському житті, особливо серед молоді. Тут діяльність може бути многогранна, але треба завжди концентруватися на речах найважливіших. Все, що приносить користь визвольній справі, важливе; інші речі є другорядного порядку. Під сучасну пору — і це триватиме довго — йде шалена атака проти ідейних концепцій, цілей, стратегії і тактики українського націоналізму. Завдання Товариства — пляново і систематично провадити ідеологічну боротьбу протиожної спроби знецінити, розхитати чи знегувати ідейний світ українського визвольного руху. Не треба забувати, що студіюча молодь в Україні не має змоги цього робити; там навіть цілком аполітичні виступи, як оборона рідної мови чи традицій, кінчаються арештами. Той, хто читав документи захалявної літератури — написані переважно людьми молодого й середнього віку — знає, що вимоги, ставлені цими оборонцями української правди і чести, мінімальні; протести цих відважних осіб не заступлять визвольної політики; їхні найсміливіші голоси в тих обставинах не зможуть задовольнити природніх вимог, бажань і прав нації, яка не втратила своєї гідності. Живучи у вільному світі,

члени Товариства мусять заступати максимальні позиції; для них повна політична незалежність нації мусить бути річчю недискусійною.

Останнім часом серед українського студентства віс духом „нової лівиці“. Деякі студенти, чи навіть групи, починають бичувати власні традиції, негувати визвольну боротьбу, відкидати націоналізм, шукати дивних героїв, які нічого спільногого з Україною не мають. Деякі з цих студентів стараються стати чемпіонами т. зв. миру, пропаганда якого духово роззброює вільні суспільства. Ім не приходить на думку проста істина: Україні майже неможливо стати незалежною державою, доки існує стан миру, в якому частина людства знаходиться в неволі.

ТУСМ повинен повести рішучу боротьбу проти таких проявів ідейного маразму та ніглізму серед української студіюючої молоді. Це треба робити без зайвого патосу, розумно, переконливо аргументуючи наші позиції. Це можна робити у формі публічних дебатів, конференцій, панелів, писання статей.

Тому, що члени Товариства студіюють в різних університетах, напр., в Америці чи Канаді, треба опрацювати програму праці на цьому відтинку. Маю на думці, очевидно, програму діяльності, яка б допомагала українській нації. Тут тусмівці повинні широко інформувати академічний світ про українську проблематику. Це можна досягнути через опрацювання різних українських тем, також у виступах, доповідях, дискусіях.

Українські студенти повинні домагатися від певних департаментів, напр., історії чи політичних наук, створення українських курсів. Це справа не легка, але не можна зневірюватися. Шляхом обґрунтованих вимог, петицій, де брали б участь також неукраїнські студенти, можна добитися успіху. Члени ТУСМ'у повинні ініціювати створення східноєвропейських клубів при коледжах і університетах. На форумі таких клубів можна порушувати українську справу. Добре також належати до редакційних колегій студентських газет і журналів.

Студентська молодь переживає цікаві і бурхливі часи. В Америці, де знаходиться більшість тусмівців, деякі університети нагадують радше побоївища, аніж академії наук і знання. По кампусах іде завзята боротьба між лівими і пра-

вими, лібералами і консерватистами, нігілістами, які хочуть знищити існуючу політичну систему, і тими, які цю систему боронять. Часто ідейний світ лівиці агресивніший, атрактивніший, ніж ідейні горизонти правих. Лівиця послуговується плеядою героїв, які, завдяки комуністичній пропаганді і західній, зголоднілій на сенсації, пресі, користуються великою популярністю. Такі ліві, чи точніше комуністичні, постаті як Кастро, Че Гевара, Мао Тсе-тунг і навіть Ленін часто стають ідолами студіюючої молоді. Комуністична мітологія стає опіюмом для частини студентства.

Місія тусмівців — протиставити лівизні інший світ ідей, почувань і героїв. Хоч членів нашого Товариства мало — це не трагедія! За цими членами можуть піти багато американських студентів — розшарпаних і розгублених ідейно, — якщо вони побачать дійсні альтернативи до ідей і героїв агресивної лівиці. А такі альтернативи, безперечно, існують. Програма українського націоналістичного руху містить в собі пориваючу і шляхетну візію перебудови великої частини людства. В цій творчій візії одна з найбільш ганебних імперських структур — комуно-російська держава — має бути знищена, себто розподілена на природні національні держави. Розвал цієї держави, що служить інтересам московського шовінізму, має прийти внаслідок революційних процесів, які, у відповідний момент, вибухнуть. Московський центр, який тероризує багато націй і своїм політичним наставленням щодо тріумфу комунізму, себто російського імперіялізму, у цілому світі, страшить майже всі народи, перестане існувати. Тоді, і тільки тоді, можна буде говорити про справжній мир на землі, вільний від посійної загрози атомової війни. Чи ця візія не варта уваги студентських діячів? Чи не повинна вона стати передовою ідеєю на кемпусах? Чи ж не велике завдання тут українського творчого студентства? Адже Україна займає ключеву позицію в реалізації цієї візії.

Члени Товариства повинні також представити американським і іншонаціональним студентам панорamu справжніх героїв і борців. Тут Чупринка і Бандера повинні зайняти чільні місця. Ці постаті, які боролися за національний принцип побудови суспільств, своїми револю-

ційними подвигами повинні захоплювати студіюючу молодь. Революційна війна, яку провадив генерал Чупринка, тепер на устах багатьох студентів. Нехай вони вивчають природу такої війни проти московської імперії. Тусмівці повинні ініціювати заснування клубів ім. Чупринки чи ім. Бандери. (Чупринка ор Бандера Клабс). Все це допомагатиме українській визвольній справі.

III

Друге важливe завдання членів Товариства — це, як сказано вище, оборона суспільства, серед якого вони живуть. Візьмім американське суспільство, яке, без сумніву, знаходиться в критичному періоді своєї історії. Не зважаючи на те, що Америка є найбільшою індустріальною і мілітарною потугою, їй грозить велика небезпека; американські інституції, традиції, державні цілі, ціла система під постійним обстрілом. Треба усвідомити, що упадок чи навіть занепад Вашингтону означатиме перемогу Москви, найбільшого ворога України. Тому завданням українського націоналістичного студентства є протиставитися всім свідомим і несвідомим елементам, які послаблюють американську державу; тут тусмівці мусять проявити ініціативу в боротьбі проти лівого, часом комунізуючого, студентства на кемпусах. Багата і динамічна українська доктрина перебудови світу повинна служити нашому студентству в цьому змагу. Члени Товариства повинні співпрацювати з патріотичним американським студентством в осягненні цієї мети.

Оборона Америки, звичайно, не означає, що не можна критикувати певні потягнення американського Уряду. Навпаки, позитивна конструктивна критика завжди на часі. Не можна, наприклад, не критикувати наївної політики зближення з Советським Союзом, яку проповідують певні кола в країні. Не можна не обурюватися супроти практики Державного Департаменту, який трактує всіх громадян СССР як росіян.

Всі ці міркування теоретичного і практичного характеру повинні стати в основі діяльності ТУСМ'я в 1970-их роках.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

Софія Наумовиг

НАШІ БІЛОРУСЬКІ ПРИЯТЕЛІ

Приємно нам було повідомити у статті „Нові тоги і доктори на УВУ” („Шлях Перемоги”, 20.9.1970), що білоруска д-р Ольга Орехва успішно оборонила свою дисертацію в УВУ на те-

ФОРТ ШЕВЧЕНКА — СЬОГОДНІ

Про Форт Шевченка на півострові Мангішлак, на східному узбережжі Каспійського моря, де з 1850 по 1857 рік перебував на засланні найбільший український поет, ось що пише в московському журналі „Новий Мир” (червень 1970 р.) якийсь Лев Юдасін:

„Здавалося б, під промінням нової слави півострова (тут недавно відкрито нафтові поклади — ред.) якраз Форт Шевченка мав би швидко зростати й розвиватись. Однаке, так не сталося ...”

Форт Шевченка і донині — одноповерхове приморське містечко, що ліпиться в тій самій низовині під кручею. Вільша частина містечка — це казахські приземкуваті мазанки з двома металевими комінами на пласких дахах. Є тут і двоповерхові, вкриті бляхою і шифером будинки: районний комітет партії, районова рада, школа, кінотеатр, лікарня.

Постійні мешканці Форту Шевченка — переважно казахи. У кожного по два-три верблоди, з десяток овець — з цього вони почасти й живуть. Господині прямо на вулиці доять верблодиць. Тримають тут і корів. Низкорослі, кошлаті, худі, вони блукують по вулицях, підбираючи покидьки та клапті паперу. Мужеське населення працює на каменоломі та на рибокомбінаті — за три кілометри від міста ...”

Зовсім дивовижне, унікальне місце знаходитьться під горою, недалеко каменолому. Це — парк імені Тараса Шевченка. Він обведений кам’яною огорожею і становить законну гордість і предмет піклування для казахів. Ще б пак — справжній парк у місті, що не має на вулицях ані прутика, ані травинки, ані деревця!

За кам’яною огорожею навколо музею Тараса Шевченка густо стоять старанно пильновані дерева — верби, а земля ціле літо вкрита травою. Це пішло від тих вербових прутиків, що їх свого часу привіз і посадив тут поет.

Але покищо парк ім. Шевченка — єдине місце, де жива зелень дас приемність відпочити від загальної пригноблюючої жовтизни краєвиду.

Назагал про Форт Шевченка ніяк не скажеш, що він — втілення динамізму нашої доби. Який уже тут динамізм, коли в ньому стільки покинутих і забитих дошками домів! Мешканці продають їх і їдуть все туди ж, на південь півострова”.

Українська Радянська Енциклопедія (УРЕ) — без сорому пише у 8-му томі (стор. 449), що „Форт Шевченка є промисловим і культурним центром Мангішлаку”.

му „Ідеї національної незалежності у творах Янка Купала”, в якій вона половину своєї праці присвятила Тарасові Шевченкові та його взаєминам із білоруським поетом.

Та це не відірване явище, бо так на еміграції, як, зокрема, у краю, два братні народи — український і білоруський — не тільки ніколи між собою не ворогують, але, навпаки, дружньо співпрацюють. Останніми часами, як про це довідуємося з „захаляваної літератури”, представники обидвох народів спільно борються у своїх країнах проти посиленої русифікації. Свідчить про те, зокрема, лист Івана Ковалюнка, що займає офіційне становище культурного працівника у місті Томську на Сибіру. Він помітний тим, що не тільки заступається за права своєї рідної, білоруської мови, але й ставить поруч переслідування української мови і літератури, з яких могли б, мовляв, користати і білоруси на Сибіру.

Цей лист, написаний російською мовою і звернений до крайкому партії, добре відображує московські русифікаційні заходи у тих широких просторах заслань і невільничої праці. Однаке, він витриманий у начебто відданому партії тоні і наводить заходи, яких треба було б ужити, щоб найкраще прислужитися „спільній вітчизні” — ССР. Проте, ці заходи мають на увазі радше оберегти поневолені народи від жахливої, нечуваної у світі насильницької русифікації, що у західному світі зветься, за проектом нашого проф. д-ра Я. Рудницького — лінгвіцидом-мововбивством.

Притокою до написання листа послужив Ковалюнці московський обіжник у справі відзначення роковин Тараса Шевченка, Янка Купали та інших національних поетів. Про відгук населення Сибіру на цей обіжник пише Ковалюнка так:

„Солідарно надходять до мене від крайкомів і обкомів КПРС Сибіру і Далекого Сходу листи з добрими вістками у відповідь на звернення достойно провести ювілейні святкування Кобзаря Т. Шевченка, поетів-революціонерів Янка Купала та інших”.

Але при тому Ковал'онка додає і свої пропозиції:

„Не менш великим і невідкладним заходом для піднесення і взаємозагаранчення братніх культур — українців, білорусів, латишів, литовців, молдаван та інших, як і росіян, — буде зорганізування філіалу культури при Сибірському відділі Академії Наук ССР з трьох інститутів — російського, українського і білоруського та секції (при них) інших народів з осідком у місті Томську”.

Таке скромне і начебто згідне з „національною політикою Леніна” домагання — лякає москалів як „націоналістичне”, бо, як далі пише Ковал'онка, вони роблять усе можливе, щоб не розвивати, але придушувати національні культури не-росіян:

„Обласна бібліотека у Томську, наприклад, і всі інші, — обмежуються тим, що в якісь часточці мають у перекладах (російських) книжки Купали, Коласа та інших. Про виписування чи поширювання книжок поетів і письменників УРСР та БРСР українською мовою — просто не згадується. Їх просто бойкотують”.

Такий підхід до українських і білоруських книжок ув оригіналах — наглядний і по інших містах Сибіру й Далекого Сходу. Це, як пише далі Ковал'онка, начебто ще „залишки культури особи”, що позамикав українські, білоруські й інші клуби, бібліотеки та школи і наклав вето на замовлювання української й білоруської літератури ув оригіналах — для бібліотек міських, обласних, районових, сільських, шкільних, вузівських, фабричних і інших”. Як це не дивно, але „читання книжок Михайла Стельмаха, Андрія Малишка, Максима Танка, Янки Купали, Якуба Коласа, Павла Тичини, Олеся Гончара і багатьох інших мистців слова у цілому стоять під забороною”.

Очевидно, офіційної заборони немає, але є таємні обіжники, є „свої” люди на місцях, які знають, що „ленінська національна політика” це — блеф і обман, а то й пастка, щоб у неї падали наївні й довірливі люди. Про це ясно пише автор листа:

„Директор обласної бібліотеки міста Томська відверто говорить: „Ні одної книжки українською і білоруською мовами я замовляти не буду.

ду. У нас же є в перекладах книжки Коласа, Купали та інших!”

У цьому й сук! Якщо ти, білорус чи українець, конечно хочеш читати своїх письменників, то читай їх на „общепонятном”, а не свою рідною мовою, бо це — „націоналізм”! Директор бібліотеки не тільки не відповідає на бажання читачів, навпаки: займається ще й на власну руку викорінюванням будь-яких запотребувань на оригінальні твори письменників немосковських народів!

I з цього висновок автора: „Вихідці з УРСР та БРСР становлять 4-5 мільйонів населення, яке самовільно, в умовах репресій, було подаване без своєї національності і рідної мови, без права „людьми зватись”, без права навчання людей рідною мовою, без створення закладів культури тощо”.

„Заборона в погані роки культу особи Сталіна, — кінчає свого листа Ковал'онка, — навчати рідною мовою в школах Сибіру і Далекого Сходу дітей українців і білорусів, — протиставить дітей батькам, настроює їх проти всього рідного. Відкидання їхньої рідної мови в школі розв'язало руки яничарам при опоганюванні мов українців і білорусів, в осміюванні, у знеславлюванні всього святого, всього рідного, в очорюванні найдорожчого — мови, слова батьків і матерів і врешті самих себе!”

У цій жахливій сибірській дійсності лист відважного білоруса Ковал'онки — відрадне і соцілдарне явище спільної боротьби уярмлених народів за визволення від Москви. Не знаємо тільки, яка доля спостигла цього культурного білоруського патріота, що „посмів” заступатися за білоруську й українську мови для дітей білорусів і українців.

УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВІ НА ЧУЖИНІ ПОВИННІ ПРОСТАГНУТИ ПОМГЧУ РУКУ ХРИСТИЯНАМ У КАТАКОМБАХ, ПЕРЕСЛУДУВАНИМ В УКРАЇНІ, ТА ОРГАНІЗУВАТИ МІЖНАРОДНИЙ РЕЛІГІЙНИЙ НАСТУП, ВСЕБІЧНУ АКЦІЮ РІЗНИМИ МЕТОДАМИ ПРОТИ ЗЛОЧИННОГО МОСКОВСЬКОГО БЕЗБОЖНИЦТВА — СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ ВСІХ ВЕЛИКИХ РЕЛІГІЙ СВІТУ.

ІV ВЗ ОУН — до українців у вільному світі

Теодор Терен-Юськів

ЛЕНІН І УКРАЇНСЬКА МУЗИКА

Важко рішити, чи це психопатологія наших днів, чи просто слабі характери західнього світу виносять постанову, що поневолювач народів і творець найжорстокішої в світі поліційної системи СССР, Ленін, це... гуманіст.

Що ж це за такий гуманізм, що керується правом насильства, розбою і нищення другого народу, а передусім правом міцнішого, спертого на безчисленних людських жертвах? Найбільший із поневолених Леніним народів, а саме український, має право і святий обов'язок рішуче і безугавно протестувати, ніколи і ніяк не погодитись із неймовірним, та ще й культурницьким прославлюванням імені кривавого комісара комунізму.

Поневолюючи народи, відбираючи їм право на власний, вільний розвій, нищачи їхні національні ідеали, Ленін це — першоджерело недолі мільйонів людей протягом уже більше як двох поколінь. Організація, що на неї спер він свою безоглядну і жорстоку владу, комуністична партія, за його почином, зробила його самого суперлятивом у кожній ділянці фізичного і культурного життя. На полі мистецтва всі задуми, творчість, плянування було підкорено всеціло під наказ Леніна і його партії. Коли в початках революції голова Інституту Пролетарської Культури, А. Богданов, намагався до якоїсь міри звільнити мистецтво від партійності, Ленін усунув його. Мистець не може творити за імперативами своєї власної волі, за спонуками життя, так, як він його бачить, відчуває і розуміє, а мусить всю свою творчу снагу вбрати в лещата вузьких, партійних засад.

Не менше від літератури, мальарства та різьби терпить від цих ленінсько-пролетарських утисків і музика. А передусім українська музика, бо входять у розгрому питання не тільки соціального, але й — куди важливіше — національного характеру. Починаючи від Леніна, в ССР

Доповідь, прочитана на симпозіумі „Ленін в різних аспектах”, що його влаштували в Нью Йорку 15 листопада Відділ АДУК, Відділ ОЖ ОЧСУ і Осередок СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки. Інші доповіді з цього симпозіуму в наступних числах „Вісника”.

пропагується інтернаціоналізм, а практикується російський шовінізм, скерований на денационалізацію інших народів з поміччю і такого важливого чинника культури, як музика.

Відомо, що не тільки Ленін, але й Маркс та Енгельс не висловлювались про естетичні засади, себто, що вони не займались основно проблемами естетики (Ганс Кох, Марксізмус унд Естетік, Берлін, 1961). Естетикою ця трійця і не могла займатись, бо до цього бракувало їй і знання у тому напрямі і мистецьких даних. Та в їхній творчості знаходяться місця, що з них комуністи реконструюють їхні естетичні поняття. І вся інша розробка зasad і переведення їх у життя, це функція партії. А партія зробила, в першій мірі, з Леніна божка-кумира, на якого, при кожнім потягненні — для підкріplення і оправдання себе — покликається.

В ділянці мистецтва Ленін ще найближче стояв до літератури, хоч і не міг зрозуміти поета Маяковського, — далі від мальарства, а вже найдалі від музики. Щодо особистої музикальності, то знаємо, що він брався підспівувати головно революційні пісні і бренькati на гітарі. Отже, за словами А. Луначарського був „цілковито дилетантом” (Ленін и искусство, Ленінград, 1929). Часом навіть любив слухати музику, проте частіше уникав її, твердячи, що вона його денервус і розстроює.

В зв'язку з мистецтвом нам залишилось кошмарне верзіння Леніна. Йому буцімто хотілось гладити по голові мистця за його гарну гру, а цього ж — твердив Ленін — не вільно робити, мистець бо відкусить руку; тому треба: „бити, бити безжалісно по голові тих мистців-віртуозів”. (М. Горький — Владимир Ленин). Ясно, що так висловлюватись про мистця-виконавця може тільки не зовсім нормальна людина.

Найбільшу роль призначив Ленін для кіна, бо це найдоступніший засіб пропаганди для всіх. В кожному відношенні засадою його було, що всяке мистецтво, отже й музика „повинна бути пройнята духом клясової боротьби пролетаріату за успішне здійснення цілей його дик-

*Thenihcprā sāgphixahictp, qaphixp i kātłłgā n̄epē-
-za opamātäm, za hanmehnū hñamjohamjihí n̄opbn-
-pērōmōnū n̄o cōporohi. Za lñeojołihí n̄opmāx, -*

Мынка за наперстнями Тенина гляжут текъ,
Беке Непминъ мынхинъ кы phatъ, илъ тоаар биндо-
житъ ха Yрphati 1919 p., „Myapikazhphari Becl-
hnik“, 6ъб Аppokrahnъ мокробкою морю
(„Хапнен с иетопиъ Yрphichkoi mynken“) — Аpxi-
моянъ, Kapnueas, Illeeffep, Illeefp-Tkarehko
— Mactehtre, Knihe, 1964).

20-nx Porkh, Tlehi i Taptila 3-po-
6-jini Yrapihciky Myzanki Shapaylaan Konyhicitny-
holi Upomatazhun. Bii neplumix micheh, ak "3 hanu
Tlehi", F. Hajenherka, "Morytihin opere", H. Ko-
suniproko, "B Garphony caribi", M. Beppinibekpo-
lo i t. n. ak "B Hanhorium, borjinenhinx nincash,
ak ocb kahzira, "Ulyaxamn Kortra", A. Ultra-
perra, opatoopia, "Tlehi", M. Jipemjorin, cimfo-
matnika: Pebojhonja, Taptila, spmja, romcomotja,
Tin "Ulyamehcre", I. Tapahora iu ohepa, "Bpa-
hia, "Ulyamehcre", I. Tapahora iu ohepa, "Bpa-
Tlehi, Cmduho, hyjho i Ujia Mctettra — Yogn-
catni tapsojn uposin crosia hangetium nepekorahap
i moyraah, tapgantu komosanjii hypotinashiuohar-
hi, a harbitu omihoratjorastu hanjohashpi ihelajin,
xoi en ohepy B. Jitronimchekrora "Ulope", iu L.
Manigopaja, "Apcchaja", A. K. Tlapherni mycia
nepepopoja, "Apchaja", B. Jitronimchekrora "Ulope", iu L.
Morbihimwai, Pogjajian 3 Berjinkoro Borjaha ipo-
kun", iu 106 Molojuntu jehichcko-mockorobkomy

Ha dūacca, tazahatn he tar 10 jiero tpmantn
ha mpmohi, i cuspaskhi mncuti he tar jerko 37a-
topicca. Kojin he mokha peayrasin harmpocelih,

*Tehnickei saecaji omejekhoyot he tipirken teman
tiny, boni sa raciom "mictehnbo — hapotofor"
harkizal'zator komosionopori ile i hinde smo —
myzanshoro competisiy, mo pyhnye clobolity ih-
anniyayaprichet mictua. Tooro myzanshinni trib My-
celsy gyt Kronicheskaya ha pibni poymishha i
chupinimashha macoboro cixyaxa. In upn takim
hactarjehei nepekxan jo myzanski moktjirbo robo-*

Bemheneha sacchina myazinholo ha, jolahha y ko-
myilicintihin jilinchocchi noogabameha baaizai be-
kol mngteupkoi baptocti. I ncho hoy. Book kom-
monington — ule johon, a he msherehn, ule ix no-
tincrom iyajjinka mokha noogybarri i petryjimba-
tn. Komodzintop he moke sa jniperkintbamn happli
mecanu ugo duceta i kacay kunita y koutouen,
arkx bih tam ask hirk he gartsip i he hilyabae,
kouin hoyu mapntrca lipcbara in mopcra cunfo-o-
hia. A ule tipple, kouin sa jehicharkmn saca, jaman
myazinholi myilicintihin ochibyarrin ti gami pehi coltin
paabi.

“*Мы не можем вести переговоры с теми, кто не имеет права на то, чтобы вести переговоры*”, — сказал К. Нетрелко. — «*Мы не можем вести переговоры с теми, кто не имеет права на то, чтобы вести переговоры*», — сказал К. Нетрелко.

ни або просто за національну свідомість карають ленінські закони, а радше беззаконня, найвизначніших українських композиторів жорстоко, запроторюючи їх у тюрми чи на далекі заслання. Проречистий приклад — це десятилітнє заслання одного з найчільніших українських композиторів В. Барвінського. Він повертається із заслання зломаний, майже сліпий, і вневі забарі помирає. Інший яскравий приклад: добряга і в щоденному житті безпомічний, як дитина, композитор Б. Кудрик так і загинув у концтаборі. Рятуючись від ленінської кормиги, передчасно помер дуже талановитий музика Н. Нижанківський.

Про композиторів, що втекли на Захід від цих „добродіїв людства” і „подвижників культури”, на Україні не вільно і згадувати, ніби вони взагалі ніколи й не існували. На щастя, вони живуть і, в невищій тузі за батьківчиною, творять чи то в Європі, чи в Америці. Подібно мається історія з виконавцями-мистцями, як співаками, піяністами, скрипалями.

Чи музика на Україні завдяки „культурникам” Леніну служить культурі і мистецтву, хай послужить приклад, що там приготовано на ювілейне ленінське 100-річчя. Майже все, що понаписувано, зремізовано на „ленінську тему”. Композиторів зроблено рабами ювілейного, панегіричного і як же гумористично-трагічного в своїм бомбастично-наївнім патосі, — прославлювання Леніна і комунізму.

Ось декілька лише заголовків: вокально-симфонічний цикл „Ленін іде по планеті” П. Гайдамаки, „І так буде, як Ленін заповів” М. Колесси, „Ми вождя бережемо заповіти” Г. Жуковського, „Розповідь про Леніна” В. Тилика, „Солдати Ілліча” І. Ковача, „Серце Ілліча” О. Теплицького, „Партія веде” Е. Козака і т. д.

Отже, замість давати твори, сповнені свободного мистецького полету і національних вартоостей, українські композитори змушені прославляти того, хто поневолив їхню вітчизну, а іх самих зробив невільниками музичного звання. Що композиції такі це речі недалекі від музичної макулятури, доказує ї те, що такі самі вихвалювання писано нещодавно і наслідникові Леніна, Сталінові. Ніхто про них нині не згадує, ніхто їх не виконує, ніхто за ними не тужить. Щастя, що минулося!

Вол. Гаврилюк

З ВОІННОЇ ХРОНІКИ

Я знущаюся з тих,
хто знувшись з нас.

Був червень. Був світанок. У город
Відкриті вікна. Тиші майже строга.
(З початку мов віршована еклога,
Між іншим лиш звичайний епізод).
Година третя — я збудився. Очі
Іще пекли. Всю ніч не спав.
Шугали літаки. Я вартував.
Наслухував, то по кімнатах крошив.
Вистоював у вікнах, йшов на двір.
На обріях червоні луна тліли
І бубни бомб гули. І німо зір
Пітався про майбутнє. Зорі мліли.
Луна на сході визначала Львів.
Там бағряніло. Мабуть, він горів.

Над тим роздумуючи, чую раптом
У кухні рух, мов клацання якесь.
Враз розімкнулись двері — в вічі клаптем
Зеленим рукава майнув есес.
Розставивши широко ноги, рикнув —
„Равс!” — й тирчав і ніяких розмов.

Брат щось було зо сну мугинув,
Але, почувши вдруге „равс”, замовк.
Що ж діяти? Ми вислизнули з ліжка
І плутано, щоб продовжити час,
Вдягались — думаючи: — кришка!
І глупо ж як зо сну та під стіну,
Бо що вкінці могла нам віщувати
Візита ця? А на дворі вже шнур —
З десяток витягнувся довгим рядом.

Пополотні і бліді обличчя
І мерехтливі запити в очах.
Всі руки їхні віддавали жах.
Кругом прусацька смертоносна криця.
Блищає сталіні настромлені бағнети,
Ручні гранати в низьких халявах.
Ми рушили, затиснені в цупкі тенета.
Прочани? Смертники? Шід мур? В підвал?

І тому ми з найсвятішим переконанням віrimо, що прийде час і прославлювання не гуманіста, а сатрапа Леніна на нашій Україні скінчиться. А світ, той, що вихваляє його, прозріє, зрозуміє, а передусім матиме відвагу заявити всім і вся, що Ленін — це не гуманіст, не подвижник культури-музики, а жорстокий викривлювач її і руйнік справжніх мистецьких ціннощів.

В яких словах вам з'ясувати настрій,
Що цей похід селом супроводжав.
І раїній краєвид, немов іржа
Якась кривава напосіла — брязнув.
Але — як очі наші милувались
Тоді з буденних придорожніх трав!

Колону на фільварок спрямували,
Що коминами чорними стирчав.
Тут, на галявині посеред парку,
Наш зупинився похід. Іще роса
На зелах мерехтла. І дзигарком
Татацав десь „спіні“. Краса й гроза
Сплелися в нерозілутаний вузол.
(Хто викарбус слово про цей полк?).

Усіх було тут виструнчено рядом,
Мов на дияволську якусь параду.
І ми побачили, як на шапках
Конвою із цинових мертвих блях
Почав метати в нас злорадий череп
По черзі в кожного останній жереб
Відчислено. Сто двадцять морітурі.
В той час було вже висвітлено все.
Не стало жадних сумнівів. Під муром
Рить яму почали. Брудний брезент
З автомашини стягнено на землю,
І перстенем цільним замкнувся гурт
Забитих кольбами у зелень темну,
У хащі, де вибліскували скла баюр.
Епітетами вроді „гуїде“, „швайнє“,
„Бандітен“ із ротів тварюк цих лютюх
Посипалися, мов смердючий град.
А скільки образливіших тирад
Почули ми на образній цій мові,
Яких не зважився б переказати
Ніхто, навіть п'янинця безтолковий.

Позвали перших, так, собі — „ком, ком!“ —
Одежу рвали, били п'ястуком,
Тоді тягли уже безруху людську масу
За руки по траві повзки
Над рів — і там криваве тепле м'ясо,
Що ще стрисали смертні дрижаки,
Обцасами зсуvalи в мокрій глиб.
„Вовки, вовки, вандали!“ — ми кричали,
Заціпнини уста — крізь плач і хлип.

Враз сталося нечуване. Прорвалась,
Мов через гать, рухлива людська хвиля.
Рвонули, хто куди. Біgom. Навмань.
В жита, в якесь сухих дерев бадилля,
Все далі, наперед, у мрійну хлань,
Де нас поглинуло незглибне море
Збіжжями розколисаних просторів,

По польових доріжках мчать машини,
Що звозять тих, яким не довелось
Себе спасті. Над ними небо синє,

Мов сон. І заридав безумно хтось,
Германію і германізм проклявши,
Шакалами, вовками іх прозвавши.

Вантажники похмуро вуркотіли.
Залізі черева. Тремтяче тіло
То підривалося у смертній трясці,
То під тріскучій обсувалось стріл,
Відбивши божевілля в смертній масці.

Постукуючи в мозки, як в моздір,
Одномалітно вигравав затвір
У зимнім механізмі автомата
Універсальну смертницьку сонату.

Поклали серіями їх в житах.
Які жити будуть, які будуть жити ще?
Унали головами в земний прах
Брати, батьки, сини землі найкращі.

1945 р. — Зольбат-Галь під Віднем.
Друкується вперше.

СВЯТО ЖІНОК-ГЕРОЇН В РОЧЕСТЕРІ

Старанням Відділу ОЖ ОЧСУ в Рочестері, Н. І., вшановано 27 вересня пам'ять поляглих Героїнь. Перед тим відправлено панаходи по церквах: св. Богоявлення — всч. о. С. Городецький, св. Покрови — всч. о. Куданович і св. Йосафата — всч. о. Корчинський.

Того ж дня увечері в залі „Українського Дому“ відбулась академія. Заля була вщерть виповнена публікою, старшими і молоддю. Сумівки на сцені, а за ними вся публіка проспівали „Воже, вислухай благання“. Академію відкрила подр. А. Буцерка, а доповідь виголосила мгр. У. Целевич, голова Головної Управи ОЖ ОЧСУ з Чікаго.

Хор сумівок під кер. В. Корнила виконав „Ой у полі могила“, „Повстанську кінноту“ і „Замучили нас“. Пісні перепліталися декламаціями у виконанні юніх сумівців під управою подр. Л. Целюх.

Свято закінчено відспіванням українського гімну.

А. Б.

Національні революції не тільки принесуть волю народам, а й звільнить людство від непевності та загрози атомової катастрофи. Роки холодної війни виявили по-за всяким сумнівом, що без ліквідації російської колоніальної імперії не може бути дійсного миру в світі. Борючись за звільнення наших народів, ми рівночасно боремося й за добро всього людства.

IV ВЗ ОУН — до поневолених народів і їхніх еміграцій

ХТО ПЛАТИТЬ п. ЛАПИЧАКОВІ?

С в благословенній Америці таке собі місто Чикаго, а в тому преславному місті є авеню тієї ж назви і на тій авеню є редакція такої собі газети, що називається „Українське Життя”. Редагує ту газету у вільні від інших важливих справ години доктор Тома Лапичак. Так, дорогий Читачу, дійшли ми до особи, що в числі тієї газети з 11 жовтня накинулась мокрим рядном на нижчепідписаного. Щоправда, своєї образливої статті він не підписав, вона — редакційна.

Що спричинило у Т. Лапичака приступ лю того, нескоординованого гніву? — Стаття В. Давиденка у вересневому числі „Вісника” під заголовком „Іхати чи не іхати?” Це були, загально кажучи, міркування і висновки з дискусії, що розгорілася на сторінках австралійської газети „Вільна Думка” у зв’язку з поїздками окремих наших людей і груп на Україну. Очевидно, не „прогресивних” людей, бо їх автор статті на увазі в даному випадку не мав.

Д-р Лапичак зареагував на цю статтю аж чотирима шпальтами своєї газети. І в першому ж уступі, делікатно висловлюючись, допустився неправди, ствердживши, що В. Давиденко взагалі „рекомендус — не іхати” на Україну. Щоправда, достойний доктор висловлюється якось мряковинно, і з того його ствердження можна подумати, що також ввесь Український Визвольний Рух рекомендус не іхати.

Розраховуючи на те, що читачі його газети не читали у „Віснику” згаданої статті В. Давиденка, Лапичак замовчус або перекручус все те, що йому в ній не вигідне. Ось, наприклад, уступ з цієї статті, який він поминає цілковитою мовчанкою:

„Очевидно, інакше, як словесним вінегретом, не можна назвати приписування ролі „визвольника” нашому туристові, який у принаїдній розмові на вулиці чи в ресторані розповість де-що правди про західній світ, про еміграцію та її прагнення. Це, без сумніву, позитивна роль, але — не „визвольника”. І ця роль може оправдувати поїздки на Україну людей відповідно політично підкованих, озброєних фактичним матеріалом, людей, а особливо молодих, які своїми такого роду контактами не наразять рідних і знайомих на переслідування”.

Отже, пане Лапичаку, майте громадянську мужність і признаїтесь на сторінках своєї газети, що ви своїх читачів обдурили.

У своїй статті В. Давиденко не відмовляв та-жок нікого, кому це не загрожує небезпекою, відвідати в Україні стареньких батьків, поїхати до Києва, щоб полюбуватись його красою і оглянути історичні пам’ятки, зійти на могилу Тараса Шевченка. А п. Плянкові, з яким дискутував у своїй статті, навіть порекомендував поїхати на Україну, бо „тоді напевно дещо змінив би у своїх думках”.

А проте, д-р Лапичак наївно, чи вдаючи з себе наївного, запитує: „Де є сказано, що оправдані є (о, Боже, скільки тих „є”!) зв’язки з режимом, якого суть відповідає Давиденкові, а з режимом, суть якого йому не відповідає, зв’язків не треба і не вільно мати”.

Пане Лапичаку! Це не тільки сказано, а й вчинено масовим виїмкуванням українських людей — а серед них і Давиденка і, може, Лапичака — з України. Це засвідчене в тисячах документів і фактів, це для політичного емігранта — річ безсумнівна, а для зміновіховця може й не бути безсумнівною річчю, коли задалеко еволюціонував він в сторону советського режиму. Але відвідати Україну в ролі туриста це не значить нав’язувати зв’язок із советським режимом.

Непослідовність у мисленні Лапичака виявляється в такому пасусі: „Давиденко не може вимагати від нікого, щоби він тому, що в Україні є режим, який йому чи його партії не подобається, зрезигнував із зустрічі з рідними...” — Тут Лапичак, либонь, забув, що кількома рядками вище Давиденко у нього не вимагає, а рекомендує. А ці два слова кардинально між собою різняться!

Набираючи запалу, Лапичак дозволяє собі виписувати ось таке: „Коли він (Давиденко) ставить таку вимогу, то він показує (ну й стиль!), що в свому нутрі він зараз духовно є гіршим від большевика”.

Хто це заглядає в нутро Давиденкові — лікар чи редактор безвідповідальної газети? Ні, дорогий Читачу, це вже не лікар і не редактор, це прокинувся в Лапичакові і з нього виглядає

той знаний ще з Німеччини збірний, на щастя нечисленний тип, той маломістечковий міщух, який в кожному „східнякові” готов бачити большевика. Такий підхід супроти „збольшевиченого Сходу” не перешкоджає, однаке, цьому міщухові декларувати себе як стовідсоткового соборника і навіть, як це робив колись Лапичак — націоналіста. Це зовсім не перешкоджає йому також в партійних інтересах нав’язувати з деякими „східняками” тісні контакти.

Що так воно є, а не інакше, потверджується ще й тим, що Лапичак у своїй статті, протиставлячи Давиденкові, кілька разів згадує про „людину західної культури і духовості”, очевидно, маючи на увазі не кого іншого, як себе самого. Брак західноєвропейської і американської культури, а в цьому винуватить Лапичак Давиденка, очевидно, надолужується у пана доктора високою особистою культурою, набутою протягом його редакторської праці і не менше успішної громадсько-розвивацької діяльності.

Політичну „грамотність” Лапичака можуть характеризувати такі його вислови, як, наприклад, „глуший період Сталіна” або — „в Україні існує курс і тенденції русифікації”. Слово „глуший” у відношенні до періоду може означати щось позбавлене розумного змісту, доцільноти. Але чи такий був сталінський період, про який Лапичак напевно чув або читав? Сталінський режим — це був такий жорстокий і кривавий спосіб правління, якого ще не знала історія людства. І властиву характеристику дають йому історики, але в кожному разі не як „глупому режимові”.

І так само з „тенденціями русифікації”, які добачає Лапичак в Україні. Слово „тенденція”, що походить від латинського „тендере”, в усіх мовах світу означає праґнення, склонність до чогось; може означати ще й свідомий намір, за-здалегідь визначений висновок. А русифікація України, Білорусі, Грузії, Вірменії, азійських підс艰苦ьких країн — це не тенденція, а брутальне нищення їхніх мов, культур, релігій, це — перетворення їх на „єдиний советський”, чи пак московський народ. І це, нехай знає п. Лапичак, річ реальна, не теоретична, її відчувається в тих країнах щодня, на кожному кроці.

В. Давиденко у своїй статті пише, що наші

туристи „безпеки своїх рідних своїми відвідинами не скріплюють — навпаки. І якщо говорять там, що хочуть, то наражають своїх рідних на великі прикроці тепер і на велику небезпеку в тому випадку, коли б холодна війна загострилась і органам КГБ прийшлося б „очищувати запілля” від непевних елементів”.

Здається, ясно кожному. Але Лапичак вважає, що „так думав колись Сталін та створений ним апарат терору, і дивно, що зараз так думає В. Давиденко”. Маючи, очевидно, свої власні, недоступні нікому іншому інформації з України, Лапичак пише: „Так не думають ті, що зараз в Україні живуть, працюють і борються, щоби вже ніколи не повторився глупий період сталінського терору, базований на сваволі і культі особи та живлений підозрінням і страхом, що кожний, що приїздить із-за кордону — це обов’язково ворожий агент і розвідник”.

Виходило б за Лапичаком, що апарату терору в Україні тепер немає, а якщо є, то змиршавів докраю, і що відвідувачі з Америки можуть говорити там усе, що їм заманеться, бо „в Україні борються (хто — рідні туристів?), щоб пе-ріод сталінського терору не повторився”. Чи не абсурдне це, як на людину європейської і американської культури, ствердження? І чи не читає пан Лапичак газет, не слухає радіо і не знає, що власне тих людей, які борються, засилюють до мордовських таборів, ув’язнюють в психіатричних лікарнях? Ні, очевидно, поняття він про це не має, бо закидає Давиденкові, що він „таку думку культивує і підказує органам безпеки”.

Признавши далі, що в Україні таки існує не „тенденція”, а „русифікаційний курс”, Лапичак заявляє, що протиставляється тому курсові „не революційні, підземні і конспіративні сили”, як би то, мовляв, Давиденкові хотілося, а „на ділі процес протиставлення русифікації має своє глибоке закорінення в масах, в партії, в державному апараті, в культурних діячах”. І так договорився Лапичак до партії і державного апарату, основного знаряддя русифікації в руках Москви, як... сил українського резистансу, як, виходило б навіть, сил, що самі проти себе борються. Далі договорюватись, здається, нікуди.

Але своєрідна логіка п. Лапичака веде його

ще далі: якщо і партія і державний апарат — протиурядові сили, то нема нічого дивного в тому, що наші люди на Україні „відважніше до себе говорять, не замикають вікон, як хтось їх відвідує, не заявляється вночі чорний ворон і за критику порядків у селі, колгоспі, районі чи заводі не грозить уже кара 10 років ісправно (ісправитись! — В. Д.) - трудового лагру”.

До відома п. Лапичака: критикувати, навіть на зборах, голову сільради, агронома чи голову колгоспу, директора заводу чи діловода райвиконкому за допущені ними помилки навіть у сталінському періоді не то не забороняли, а заохочували робітників і колгоспників. Це називалось „громадською критикою”, яка нічого спільногого не мала з критикою режиму, державної системи, караною найжорстокішими заходами. Отже, тут щось п. Лапичак поплутав, щось не дочув. А про свободу слова, про те, що тепер „вікон не замикають”, то нехай він поговорить з нашими туристами, почитає звіти американських кореспондентів, статті Анатоля Кузнецова, „захалявну літературу”. І ще до його відома: в туристичних готелях у всіх кімнатах встановлено підслухові апарати, з поміччю яких кафедри „пришивають діла” тим, що „відважно говорять”.

„На жаль, — продовжує Лапичак, — В. Давиденко та ті, які йому платять за його писання, таким станом не радіс, а сумус. Його це не задовольняє, він хотів би цілковитої зміни московсько-большевицького режиму”.

Так, пане докторе, дуже хотів би, і саме з твої причини грошей за свої писання не вимагає. Вам тяжко в це повірити? Ви без грошей і кроку не ступите? Хто ж вам платить?

Редактор „Українського Життя” представляє у своїй розлогій статті КГБ, як нормальну, от як в Європі чи в Німеччині, інституцію, що має охороняти безпеку держави. Провокації КГБ супроти туристів він заперечує. Небажаним особам „кафедрська влада не радить (!) відвідувати своїх рідних”. Були, мовляв, випадки арештувань і допитів, але закінчились вони порадою більше не приїздити. Такий, бачите, з КГБ дорадчий орган. Не повинні їхати в Україну, — пише Лапичак, — особи, що „мають масло на голові і що з погляду законів та поглядів советської держави можуть бути кваліфіковані

чи то як воєнні злочинці, чи як особи підозрілі в диверсії”.

Людей, що отак сприймають чи хочуть сприймати дійсність, називали колись прекраснодухами, а тепер називають еволюціонерами-реалітетниками. Вони, хоч і мають у себе на голові „масло”, не помічають його. Те, чого вони не хочуть бачити, вони не бачать. І вони у своїй прекраснодушності навіть вважають, що в Советському Союзі закони до чогось КГБ, суди і міліцію зобов’язують.

На кінець щиросердечна порада д-рові Лапичакові: перше, як пускати до друку свої манускрипти, давати їх от хоч би й п. Галеву, щоб виправив їх інфантильний стиль, узгіднив їх мову з нормами сучасної української літературної мови і поусував образливі вислови, які понижують не так противників п. Лапичака, як його ж самого. Амінь.

В. Давиденко

Степан Женецицький

Робітництво в комуністичних державах

Усі комуністичні теоретики на чолі з їх Магометом-Марксом та його пророком Леніним твердили, що в капіталістичних державах завжди пануватиме нужда і робітництво завжди буде незадоволене; натомість, пророкували вони, коли постануть держави з комуністичним ладом, то це буде для робітників „рай” на землі.

Після першої світової війни на терені колишньої московської царської імперії постала комуністична імперія, а після другої світової війни виникло ще кілька держав з комуністичним ладом в Європі, Азії, Африці та Америці. І тепер, після кілька десяткох років існування цих держав, виявилося, що те пророцтво комуністичних пророків цілковито скрахувало: незадоволення, і то велике, робітництва справді існує, тільки не в капіталістичних державах, але, ніби на глум всім комуністичним пророкам, у комуністичних державах!

Сама комуністична преса подає, що незадоволення робітництва, послаблення серед нього дисципліни і занепад видайнosti праці проявляються в Китаї, Північній Кореї, Північному В'єтнамі, на Кубі, далі в Советському Союзі, у

СПОГАДИ

М. Гікавий

РОЗМОВИ З ЛІДЕРОМ ЕНДЕЦІЇ С. ГЛОМБІНСЬКИМ

У 1926 р. запросив мене п. Роман Терлецький на управителя свого пансіону „Стахова Воля” в с. Гребенові, повіт Сколе, Західна Україна.

Власник „Стахової Волі” п. Р. Терлецький був українським патріотом. -Я не чув, щоб він колинебудь уживав польської мови, навіть тоді, коли заходив до польських урядів. Жертвуває на народні цілі, і в його пансіоні були на безплатнім утриманні по кілька сезонів деякі його приятелі з університету, як також провідний український націоналіст Зенон Коссак та старий публіцист Володимир Левинський і ін. Одночасно п. Терлецький обнижував ціни за утримання для українців, що мешкали в його пансіоні.

„Стахова Воля” був пансіон український, в якому вся служба була українська, і щороку бувала в ньому наша еліта: письменники, політичні та громадські діячі, лікарі, професори, інженери. „Стахова Воля” складалася з п'яти вілл і величезної залі, над якою були ще помешкання для гостей. Крім цього в Гребенові були ще інші українські пансіонати, великий пансіонат „Зелемянка” з мінеральними купелями і український священичий католицький пансіонат, до якого приїздив Митрополит Андрей Шептицький. Під час одного з його приїздів, коли авто Владики під'їхало до „Стахової Волі”, я привітав його як Князя Української Церкви і склав побажання від усіх мешканців пансіонату, які були різної національності і віровизнання. Через існування інших пансіонатів „Стахову Волю” не можна було заповнити самими українцями, а тому приймалося до неї різних інтелігентних чужинців: жидів, поляків та ін., між якими були сенатори, редактори, лікарі, офіцери.

У 30-их роках приїхав до „Стахової Волі” кол. міністер закордонних справ Польщі, один із лідерів ендеції (демократів-націоналістів?) проф. С. Гломбінський зі своїм унуком. Зайшовши до канцелярії пансіонату, познайомившись зі мною і умовившись щодо ціни за кімнату і утримання, проф. С. Гломбінський зауважив в канцелярії бібліотеку і попросив, щоб

я йому дав щось почитати. Знаючи, з ким маю діло, я подав йому ендецьку пресу. Проф. С. Гломбінський сказав, що цю пресу він має у себе вдома, а хотів би почитати українську націоналістичну літературу. Я запитав, що саме він хотів би, щоб я йому дав. „Як маєте, — сказав він, — то дайте „Розбудову Нації” і „Літературно-Науковий Вістник”, але найновіші числа, бо попередні я вже переглядав”. Я дав йому задавнений журнал „Розбудову Нації”, бо найновішого не було, та „Літературно-Науковий Вістник” за липень і серпень (подвійне число), і сказав, що маю ще під рукою „Підстави нашої політики” д-ра Д. Донцова та його „Націоналізм”, а інші книжки пошукаю і йому доставлю. „Підстави нашої політики” я вже читав, — відповів С. Гломбінський, — а „Літературно-Науковий Вістник” і „Націоналізм” дайте, почтаю”. — Ще попросив мене, щоб призначив для нього з унуком на залі окремий столик. Після того я запровадив його до кімнати в новозбудованій люксусовій віллі.

Під час обіду я звичайно підходив до столиків і запитував у гостей, чи не має хто яких претензій. По кількох днях замешкання в „Стаховій Волі” підійшов до столика проф. Гломбінського. Він попросив мене сісти. Вже примельдуванні він довідався, що я українець зі Східної України і тому розмовляв зі мною виключно українською мовою. Казав мені, що знає деяких видатних українців. З розмови можна було зауважити, що проф. С. Гломбінський був ознайомлений з українською історією, літературою, а спеціальною економікою.

„Вам належиться українська незалежна держава, — сказав мені С. Гломбінський, — але — за Збручем”.

„А чому ж без Західної України?” — запитав я. На це проф. С. Гломбінський відповів, що поляки принесли в Галичину багато культури і цивілізації. Я зазначив, що багато культури і цивілізації в Галичині вклалі спільно українці і поляки, а крім того в Галичині українців далеко більше, як поляків. На це проф. С. Гломбінський зауважив, що Польщі без Гали-

У неділю наступного дня ранком пішли на Маківку українські гості, що мешкали в „Стахової Волі”, і мої запрошені нічліжани. Околиця гори Маківки, як завжди, була обсаджена поліцією, але на саму Маківку поліцай в уніформі не мали відваги виходити. Над могилками українських вояків збиралися священики, що прибули з околичних сіл із своїми парафіянами. Ціла гора була заповнена тисячами людей. По відправленні панахиди з участю кількох священиків один із них, здається, о. канонік чи прелат Демчук, що опісля був парохом у Городку Ягелонським, виголосив патріотичну промову. Панахиду співав збірний хор, а „Вічну пам'ять” проспівали всі присутні.

**
*

Перед виїздом зі „Стахової Волі” проф. С. Гломбінський повернув мені газети і книжки, які я дав йому для прочитання. Подякувавши за те, що приемно провів час, у розмові зі мною висловився, що на випадок війни української незалежності держави з Польщею не виключене, що Галичина таки злучиться з українською державою. Чи це було сказане з щирого переконання, чи лише, щоб потішити мене — не знаю.

Опісля я більше вже не зустрічався з проф. С. Гломбінським, але, переглядаючи часом ендецьку пресу, не зустрічав його ворожих супроти українців писань, в той час, як усі інші ендецькі лідери та редактори напастували українців, називаючи їх лише „русинами”, а Західній Україні — „Малопольською”. А польські студенти корпоранти-ендеки разом із львівським шумовинням вчиняли напади і нищили українські товариства та інституції. Часом і польська поліція робила те саме при ревізіях.

Замість автономії для Західної України поляки і їх уряд морально й матеріально підтримували московофільство, замикали і руйнували православні церкви, латинізували українців, а польська поліція без суду розстріляла провідника ОУН сотника Юліяна Головинського та інших українських націоналістів. Згадати б ще ганебно-злочинну пацифікацію українського населення в Галичині польськими уланами та Березу Картузьку. Та це належить уже до іншої теми.

200-ЛІТТЯ БЕТГОВЕНА

Доля світової слави композитора

У 200-ліття народин Людвіка ван Бетговена виходять на денне світло щораз нові причинки до його життєпису. До його трагедії треба додати ще одну. Як знаємо, був він глухий і до того ж самотній. Біля себе мав служжку, що звався Антон Шіндлер, нужденного і заздрісного чоловіка. На своїх візитівках виписав собі цей служжка: „Приятель Бетговена”. Поручив йому Бетговен 400 зшитків своїх записок і просив зберігати їх. В цих записках були зауваги Бетговена, занотовані настроєві його хвилини, відповіді співбесідників. Але той служжка не тільки повикреслював багато чого з тих записок, але й — зі страху! — спалив 264 зшитки, в яких Бетговен вибухав гнівом проти коронованіх голів і їх урядів.

Проте, не був Бетговен аж такий самотній. Роббінс Ляндон у найновішій біографії Бетговена пише, що хоч був він рябий, але серед жіноцтва мав успіх. Його „безмежним коханням” була баронесса Доротея фон Ертман — молоденька його учениця. По смерті композитора знайшли три листи до неї, які вона, посварившись, звернула їх йому. В одному з цих листів Бетговен, м. ін., пише: „Кохай мене сьогодні, завтра, мое життя, мое ти все!”

З нагоди 200-ліття життєписці Бетговена виявляють не тільки його як мистця, але й як людину — з недоліками, з деякими хибами. Вони розвіяли легенду, що в Бетговена були тільки платонічні кохання: йому приписують, що мав він дочку, Міону, яка народилася 8 квітня 1813 року від графині Йосифини фон Дайм.

У Німеччині, в Бонні хату, де музика народився 15 грудня 1770 р. в кімнатці, під самою покрівлею, такій низькій, що особа нормальної висоти ледве може стояти в ній на ввесі зріст, — відновили і відмалювали.

Не буде зважим знати ще, скільки разів Бетговен міняв помешкання у Відні? Тут прожив він повних 34 роки, за цей час змінивши 25 помешкань. Причин для цього були дві: вроджена непосидючість, а друга — гра на фортепіяні цілими годинами, в кожну пору дня й ночі (компонуючи, Бетговен ще й приспівував),

„ЧЕРВОНА СУБОТА” — НОВИЙ СПОСІБ ВІЗИСКУ

Московські окупанти, щоб якнайбільше сили витягнути з нашої молоді, творять з неї „ударні”, „комуністичні” та інші бригади, ставлять перед нею найвищі норми виробітку.

В комсомольському офіціозі „Молодь України” (6 жовтня 1970 р.) прочитали ми вістку про новий спосіб використування української молоді на імперських роботах. В цій нотатці під претенсійним заголовком „Синівська вірність” пишеться, що з нагоди 50-річчя випуску Ленінової брошури про комсомол день 3-го жовтня мав стати для всієї молоді України „суботником”, тобто днем, у який всі молоді люди мали безоплатно виконати певні роботи. В названій нотатці читаємо: „Понад 7 мільйонів учасників ленінського уроку взяли участь у комуністичному суботнику”. На той „суботник” вигнано молодих будівельників, колгоспників, студентів, працівників наукових закладів, установ.

УССР — ПІДСТАВНА ФІГУРА

У газеті „Молодь України” з 24 жовтня 1970 року появилася нотатка РАТАУ п. н. „Збори українського громадянства”. Ті збори, що відбулися в Києві 22 жовтня з нагоди ювілею ОН, були скликані для демонстрації ніби „суверенності” УССР. У повідомленні про ті збори пишеться: „Наша республіка (тобто УССР, — примітка наша) входить до таких важливих міжнародних організацій і спеціальних установ ООН, як Міжнародна Організація Праці (МОП), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО), Міжнародне агентство по атомової енергії (МАГАТЕ), Європейська економічна комісія ООН, Всесвітній поштовий союз, Міжнародний союз електрозв'язку, Всесвітня метеорологічна організація та ін.”...

Однаке, РАТАУ ані словечка не сказало, яку роль в тих міжнародних організаціях відіграє Україна, кого і чиї інтереси вона там заступає? А правда така, що УССР у всіх згаданих міжнародних організаціях є тільки підставною фігурою Москви. Ніде й ніколи УССР не виступала в міжнародних організаціях з власними пропозиціями і домаганнями, вона заежди була і є пішаком в руках московських імперіалістів.

очевидно, сусідів сильно нервувала і їх протести примушували музику міняти помешкання. Тепер із тих будинків, у яких він жив, уціліли тільки п'ять: два в осередку Відня, два при Ляндштрассе, один у шостій окрузі. В кам'янниці, що має називу архітекта, який її збудував. Пасквалятіганс, Бетговен скомпонував твір „Квартет Розумовський”. Як відомо, син гетьмана Кирила Розумовського був у Відні московським амбасадором; був він і меценатом мистецтва, і Бетговен бував у нього на прийняттях.

M. Острівська

ПАМ'ЯТІ ПРОВІДНИКА ОУН — СТЕПАНА БАНДЕРИ

У жовтні з особливою пошаною українське громадянство у вільному світі згадувало Голову Проводу ОУН, спітвторця революційних сил України, сл. пам. Степана Бандери, що загинув геройською смертю 11 років тому. Українська спільнота в Піттсбурзі, віддаючи пошану Провідникові, 18-го жовтня достойно відзначила цю річницю. В українських церквах відслужено панахиди за спокій його душі: на Норт-Сайді в УКЦ панахиду відправив о. Василь Дзіздора, в Ембріджі, Па, також в УКЦ — о. рад. Олександер Крохмальний, а на Свят-Сайді в Піттсбурзі — о. Дмитро Сенета. Радіопрограма „Пісня України”, директором якої є п. Володимир Мазур, головний предсідник УНПомочі, присвятила цілу програму сл. пам. Степанові Бандері.

В залі УКЦ відбулись урочисті сходини, влаштовані заходами Управ 21-го і 36-го Відділів ООЧСУ. Понад 60 осіб вислухали доповідь Ананія Никончука, голови Відділу УККА, про життя і діяльність Провідника. З декламацією вірша Полтави „На смерть Бандери” виступила Вікторія Мазур, учениця 12 класи гайскому. Стефанія Голуб'як — заст. голови Відділу СУА прочитала уривки зі статті А. Фурмана, написаної з приводу смерті С. Бандери. Урочисті сходини відкрив і ними провадив голова Управи 21 Відділу ООЧСУ п. Володимир Коваль.

МІЛІТАНТИ НАГРОМАДЖУЮТЬ ЗБРОЮ

„Чорні пантери”, мінютми, ведемени та інші групи мілітантів — правих і лівих — нагромаджують важку зброю і бомби в алямуючому темпі, — заявив журналістам заступник генерального прокурора Каліфорнії Чарлз О'Брієн, — і внаслідок цього всі ці екстремісти незабаром перевищуватимуть вогневого силу нашу поліцію, озброєну лише легкою зброєю.

У великій кількості модерну зброю і гранати, — заявив прокурор, — викрадають мілітанті із військових баз в Америці і у В'єтнамі. Зростаюче число крадіжок починає непокоїти високих старшин. Протягом дев'яти місяців від липня 1969 р. федеральні агенти під час рейдів сконфіскували понад 28.000 пістолів у нелегальному посіданні, — у сім разів більше, як за попередні 12 місяців. Ліцензійовані продавці сподіваються продати цього року 190.000 пістолів і рушниць — удвічі більше, як десять років тому. Політичні активісти поспішно призывають зброю, щоб бути готовими до революції, яку вони підготовляють. Каліфорнія і Нью Йорк мають найгірші „рекорди” щодо мілітантів.

О'Брієн завважує, що законопослушні громадяни, масово купуючи зброю зі страху перед насильством, тим самим сприяють розквітові чорного ринку зброї. Якби всі мілітанті цієї країни, каже він, почали стрілянину з усієї своєї зброї, то це виглядало б так, ніби якася ворожа держава розпочала інвазію в Америці.

КЛІВЛЕНД ВІШАНУВАВ ПАМ'ЯТЬ ГЕН. ШУХЕВИЧА-ЧУПРИНКИ

18-го жовтня українська громада Клівленду вішанувала пам'ять ген.-хор. Романа Шухевича-Чупринки урочистим святом, яке підготував Діловий комітет під проводом Мирослава Гейниша, покликаний ОУВФ в Огайо, в співпраці з Почесним Громадським Комітетом, у склад якого ввійшло 65 репрезентантів українських організацій.

Ранок в українських церквах Клівленду відбулися богослужіння з нагоди Свята Покрови, що його проголосив був Головний Командир Святою УПА. Від 2-ої до 3-ої год. по полуночі із „Станції Народів” у Клівленді в рямках Радіопрограми Українського Визвольного Фронту була передана спеціальна програма, що включала слово її керівника С. Зорія, рецитацію С. Бурої і промову ред. Б. Вітошинського з Парижу, записану на магнетофонній стрічці.

Програму свята розпочато і год. 5-й у віцьверть виповненій авдиторії Норманді Гай Скул у Пармі американським гімном. У центрі сцени виднів образ Святої Покрови й портрет ген. Чупринки роботи Т. Белінського. Побіч портрета стояла почесна варта колишніх воїків УПА. Вступне слово виголосив полк. Аверкій Гончаренко, передаючи ведення святочного апелю голові Відділу Т-ва кол. Вояків УПА, Володимиrowi Хомі. Пралоронсні колони всіх комбатантських і молодечих організацій вішанували пам'ять ген. Чупринки, Степана Бандери й усіх борців, що полягли за волю України, а діти в народніх одягах склали вінок червоної калини із символічними червоно-чорними стрічками у стіп пам'ятника Головного Командира УПА. Глибоку змістом промову виголосив кол. старшина УПА, д-р Богдан Крук-Мельодія.

В мистецькій частині брали участь хор „Прометей” і оркестра „Батурин” під батутою Василя Кардаша. Монтаж із творів Марка Босслава рецитувала Ірина Барнич-Дубас. Генерал Навло Шандрук, якому стан здоров'я не дозволив прибути до Клівленду, відвідав учасників свята листом. Його промову, в якій наголошено військово-стратегічний аспект боротьби ген. Шухевича, відчитав п. Степан Зорій.

(мг)

ОКРУГА ОЛІАНІ ВІДЗНАЧИЛА 20-РІЧЧЯ СМЕРТИ КОМАНДИРА УПА

Заходом Окружного Комітету Відділів УККА Амстердам-Вотервліт-Когоус і Трой відбулася 18 жовтня академія у 20-річчя геройської смерти Командира УПА, Тараса Чупринки. Академію відкрив проф. Я. Білас. Молодь з Пласти та СУМА зложила китиці квітів під погрудям Командира. О. Богдан Смик з Ютики — близький друг Тараса Чупринки, виголосив промову, головно про молодечі літа Романа Шухевича. Доповідь англійською мовою виголосив Володимир Кошикар. Чо-

ловічий хор „Сурма” з Сиракюз під проводом маєстра Зенона М'ягкого відспівав „Слава Героям”, „Гей злітались орли”, „Вставай, Україно”. Дарія Наболотна про декламувала поему „Повстанці” О. Веретенченка, а Володимир Курило — поему М. Босслава „Хай путь спасення вам свята”.

В академії взяло участь коло 500 осіб.

1-го листопада в кіні „Трайн” Відділ ООЧСУ в Амстердамі висвітлив повстанський фільм „Ніколи не забуду”.

ЗНАЛИ І — ПОМСТИЛИСЬ

Каґебівські „Вісті з України” в серпневому числі в статті п. н. „Над чорною прірвою” інформують своїх читачів про суд і засуд колишнього члена Дивізії „Галичина” О. Совчака.

Як виходить з тієї статті, О. Совчак після бою під Бродами понад 25 років проживав у своїх батьків в с. Блажів Самбірського району Львівської області, а пізніше в місті Львові. Він нібито змінив своє прізвище, дістав за гроши диплом про закінчення високої школи, одружився і мав дітей.

„Органи державної безпеки з допомогою рядових радянських людей, — пише якийсь М. Горбаченко в своїй статті, надрукованій у львівському „Вільному Житті”, з якого передрукували її „Вісті з України”, — зірвали з О. Совчака маску, розкрили його справжнє обличчя”.

О. Совчака, „отруєного націоналістичним чадом”, обвинувачували на суді також за службу при поліції в м. Збаражі і Тернополі.

Так мстяться на своїх жертвах большевицькі кати, не зважаючи на 25-30 років, що минули від часу поповнення ними їхніх „злочинів” проти кривавого большевизму.

300 ТИСЯЧ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

У своєму памфлеті, „Час не жде”, що поширюється в СССР в „самвидаві”, С. Зорін і Н. Алексеєв пишуть, що в советських концтаборах сидить понад півмільйона політичних в'язнів. Акад. Сахаров свого часу повідомляв, що серед політв'язнів в ССР 60 відсотків творять українці. Коли взяти за підставу обрахунку дані Сахарова, то можна прийти до висновку, що сьогодні по советських концтаборах карається яких 300 тисяч політв'язнів. З цього виходить, що українські сили спротиву масові і мають широку популярність серед українського населення.

В листі політв'язнів Л. Бородіна, Ю. Галанського, О. Гінсбурга, Ю. Іванова, В. Платонова і М. Садо, який поширюється в „самвидаві”, говориться про те, що основну більшість політичних в'язнів творять учасники післевоєнних національно-визвольних рухів із західніх областей України та Прибалтики, які сидять в концтаборах вже 20-25 років, а також активісти сучасної національної боротьби.

„МОЛИТВА НАША ДІЙШЛА ДО БОГА”...

У „Комсомольській Правді” з 16 жовтня надруковано такий лист співробітниці київського науково-дослідного інституту:

„Дорога Редакція! Хотілося б почути Вашу думку. У нас виникнув спір: а чи вже так негоже для комсомольця обвінчатися в церкві? По-моєму даремно ми відвертаємося від старовинних традицій. Не все, погодьтесь, треба зв'язувати з „опіюмом”... А пишу це я не випадково. Двоє наших молодих учених обвінчалися цими днями у Володимирському соборі. Запрошеноувесь наш відділ. А потім чутка поширилася по всьому інституту. І тут думки поділилися: одні обурілись, навіть назвали вчинок цих молодих учених зрадою, а інші хвалили їх за їхню сміливість. Двоє наших дівчат також вирішили обвінчатись...”

Звичайно, осуджуючи цих молодих людей, вихованців комсомолу і їхніх зверхників, газета наводить ще такі факти:

„До редакції приходять інші листи. Приходять навіть свого роду „подорожні нотатки” тих, хто вперше побував у „священних місцях” — в монастирях і храмах. Школярі описують із захопленням церковний ритуал і приходять до несподіваних висновків: це — наша історія, культурне насліддя!”

Очевидно, редакція заперечує це, мовляв, не можна мішати „ритуальні обряди” з „культурним насліддям”, і підкреслює „небезпеку” для молоді церковних атрибутів.

Ще в одному листі до редакції пише студентка-комсомолка: „Є у нас церква. Тут часто збираються освічені інтелігентні люди: студенти, музики, малярі. Тут можна подихати старовиною, відпочити, послухати у гарному виконанні Баха, Рахманінова... З вигляду непримітний проповідник вразив мене своєю очитаністю. І знаєте, хоч я вважаю себе за війовничу атеїстку, слова його проповіді врізалися мені в пам'ять: „Якщо хоч один з вас, вийшовши з церкви, замислиться, ми будемо раді, що молитва наша дійшла до Бога”.

„Чи можемо ми, комуністи, — строго запитує редакція, — пасивно ставитися до всього цього?”

З ІСТОРІЇ СОВЕТСЬКОЇ ЦЕНЗУРИ

У 14-му випуску „Хроніки поточних подій” під цим заголовком подано розділ про історію цензури в СССР, уривки з якого нижче подаємо. Ред.

„Чи існує в Советському Союзі цензура?...” Самвидавський збірник документів 1917-1922 рр. з анонімовою передмовою. Л. 1970.

„...людям нашої епохи слід знати, ціною яких жертв здобула собі робітничча кляса нашої країни право на свободу преси”, — написано в передмові до збірника „Большевицька преса в лещатах царської цензури 1910-1914 рр.” (Л. 1939). Слід також знати, якою ціною це право втрачено.

У збірнику вміщено документи про початковий етап (1917-1922) советської цензури. Це:

1. „Декрет про пресу” і „Загальне положення про пресу”, підписані Леніним 27.X.1917 року. Заборона небольшевицької преси, цензурні обмеження проголошується в цих документах тимчасовими, надзвичайними заходами. „Як тільки новий порядок зміцниться, — всякої адміністративні впливи на пресу будуть припинені, для неї буде створена повна свобода в межах відповідальності перед судом, згідно з найширшим і найбільшим прогресивним в цьому відношенні законом”. „Це положення має тимчасовий характер і буде скасоване окремим указом після того, як настануть нормальні умови суспільного життя”.

„Окремий указ”, як відомо, не видано й донині.

ЗАБУТИЙ ДОКУМЕНТ, ЯКИЙ ЗМІНИВ СВІТ

Цікавий експеримент провів кореспондент часопису „Маямі Геральд” Колін Данґард, вирішивши перевірити, як багато американців пізнають свою власну Декларацію Незалежності 1776 року. Передрукувавши на машинці без заголовка і підписів, він показував її прохожим на вулиці і просив подати свої коментарі.

„Ти, чоловіче, будь обережніший з цим антиурядовим матеріялом!” — сказав один з прохожих. — „Як може інтелігентна з виду людина носитися з цією безглаздою, безграмотно написаною шматою!?” — обурилася одна жінка. — „Це комуністична агітка, під якою я не поставив би свого підпису!” — заявила третій. Лише один з 50-х, прочитавши перші три уступи, погодився зі змістом Декларації. „Але, каже Данґард, він був п'яний і заявив, що підписав би й, якщо я заплатив би йому долара”.

Кореспондент вирішив перевести експеримент серед молодших людей і роздав копії Декларації враз із квестіонаром 300 старшим учням гайскому. 28% із них відповіли, що головний уступ цього документу написав... Ленін. Цей уступ звучить так: „Якщо будь-коли будь-яка форма уряду стане деструктивною, то народові належить право змінити або усунути його і встановити новий уряд на таких основах і принципах і організувати свою силу в такій формі, які гарантували б його безпеку і щастя”. Вільшість учнів, що виповнили квестіонар, заявили, що людина, яка це написала, комуніст або хтось, що виступав проти уряду, або хтось, позбавлений почуття відповідальності. Це може бути, зазначали вони, король Джордж III, Бенджамін Франклін або Мао. Лише 44% правильно назвали автора Декларації — Томаса Джейферсона.

Класичний документ Т. Джейферсона, який змінив історію Америки і всього світу, став забутим документом, що його англійської мови навіть не розуміє більшість американців.

З ЛИСТИВ ДО РЕДАКЦІЇ

ВИДАННЯ, ЩО ЗАСЛУГОВУЄ НА ПІДДЕРЖКУ

Вельмишановний пане Редакторе!

Приємно нам переслати Вам черговий, III/IV річник „Покажчика української преси поза межами України за 1968/69 роки”.

Ви уможливили нам опрацювати цей покажчик, присилаючи безплатно Ваш пресовий орган. За це складаємо нашу щиру подяку і просимо далі надсилати нам Ваше видання.

Ваше видання, як і всі інші, які одержуємо безплатно від Видавців, зазначене в покажчiku зіркою. Видавцям, які присилають нам свій орган понад 10 років, розсилаємо спеціальні грамоти, як доказ нашого призначення і вдачності.

Попередні річники покажчика преси не знайшли належного відгуку в нашій пресі, а навіть частина загальноінформаційних тижневиків не вмістила про нього згадки. Думасмо, що наше, не обраховане не зиск, видання заслуговує хоча на моральну піддержку нашої преси, бож воно її безпосередньо стосується.

За Управу Музею-Архіву в Клівленді:

Леонід Бачинський — Олександер Фединський —
Голова Керівник Пресового відділу

САМОПЕВНІСТЬ НАЦІЇ

Клясик російської літератури, Лев Толстой у своєму світовій славі романі „Війна і мир” так писав про самопевність різних націй:

„Німці бувають до мучеництва самопевними на основі абстрактної ідеї — науки, тобто позірного знання досяканої істини. Французи бувають самопевні тому, що він вважає себе особисто, розумом і тілом, непереможно-чарівним як для мужчин, так і для жінок. Англієць самопевний на тій підставі, що він — громадянин найкраще впорядкованої в світі держави, і тому, що англієць знає завжди, що йому треба робити, і знає, що все, що він робить, як англієць, безсумнівно добре. Італієць самопевний тому, що він схвильований і забуває легко і себе і інших. Росіянин самопевний саме тому, що він нічого не знає і знати не хоче, бо не вірить, щоб можна було знати щонебудь. Німець самопевний гірше за всіх, твердіше за всіх і найпротивніше за всіх, бо він собі уявляє, що знає істину — науку, яку він сам вигдумав, але яка є для нього абсолютною істиного”.

З НАРОДНЬОГО ГУМОРУ

РЕТЕЛЬНИЙ УЧЕНЬ

Коваль вчить свого учня, як кувати підкови:

— Спочатку вклади її у вогонь, щоб розжарилася. Як уже буде червона, поклади на ковадло, а коли я кивну головою, вдар по ній молотом.

Хлопець уважно вислухав майстра, все зробив, як йому було сказано.

По тій науці майстер лежав тиждень хворий без пам'яті, а потім ще тиждень ходив з зав'язаною головою.

СПИМАЛИ НА БРЕХНІ

— У чому причина розлуки? — запитує суддя жінку.

— Головна причина полягає в тому, що він у мене дурний, як пень.

— А що, хіба ви не знали про це, коли одружувались?

— Тоді я не знала...

— А що ви скажете? — звернувся суддя до чоловіка.

— Бреше, знала вона...

НЕВІСТКА І СВЕКРУХА

Що не зробить, було, невістка, все ніяк не догодить свекрусі.

— І це не так робиш, і те не так зробила! — докоряла свекруха.

Терпіла, терпіла невістка, та якось, почувши чергове „не так”, запитала:

— Ну, а як же, мамо? Скажіть — як?

— Не знаю. Чорт його знає як, а не так! — відповіла стара.

Зміст „Вісника 00ЧСУ” за 1970 рік

Світоглядово-політична тематика

	ч. ч.
С. Корнич — Огляд світових подій	1
Д-р М. Кушнір — Большевицька філософія	1, 2, 3, 4, 5, 6
В. Давиденко — Скільки ще треба доказів?	1
Юрій Тис-Крохмалюк — Збройні сили світу	1
В. Чирковський — Соціалістичний спільній ринок	2
С. Корнич — Світ у новому, 1970 році	3
Слава Подільська — Ідеї АБН перемагають	3
Юрій Тис-Крохмалюк — Чи можлива еволюція в СССР?	3
В. Трембіцький — Консолідація незалежних держав Східної Європи і Азії	3
С. Корнич — Огляд світових подій	4, 5, 6, 7-8, 9, 10, 12
Б. Коринт — Засекречена ділянка	4
С. Женецький — Світова війна в 1970-их роках	5
Юрій Тис-Крохмалюк — Ще про психологічну війну	5
Юрій Тис-Крохмалюк — Москва і Пейпінг'	6
Д-р М. Кушнір — Від науки до нації	7-8, 9, 10
В. Давиденко — Фікція радянської влади	7-8
В. Левенець — Москва, Пейпінг' і сили визволення	7-8
М. Чирковський — Чи СССР економічно підготовлений до війни?	9
В. Давиденко — Їхати чи не їхати?	9
С. Женецький — Москва на Близькому Сході	9
В. Золоторіг — „Чи Америка справді хвора?”	10
Тридцять років праці УККА	11

ч. ч.		ч. ч.
С. Женецький — Робітництво в комуністичних державах		2
Світоглядово-виховні і історичні проблеми		
Анатоль В. Бедрій — Велична доба княгині Ольги		3
І. Савич — „Насильна українізація” і „переслідування неслухняних”		3
Софія Наумович — Російські „ліберали”		3
Оксана Керч — У тисячоліття великої володарки Білі плями нашої історії		3
Лист Леніна членам Політбюро		3
Анатолія Бедрія — Месіянізм і шовінізм Леніна		4
Іван Левадний — Другий рік визвольної війни Хмельницького		4
С. Женецький — Поляки на Карпатській Україні в 1938-39 рр.		5
С. Наумович — Два повстання та їхня подібність		5
** — Московський агент Віктор Петров		5
A. Л. — Чи ти був тут, Тарасе Бульбо?		5
Ярослав Стецько — За український дух у Церкві		5
Анатоль В. Бедрій — На переломі століть		5
В. Давиденко — Естафета поколінь		5
В Австралії також занепокоєні		5
Ярослав Стецько — На Львів!		5
Б. Казанівський — Чому зміновіховство і радяноФільство?		5
С. Наумович — Російське „народництво”		5
Д. Донцов — Степан Бандера — ім’я-символ		5
Л. Ш. — Куди ми котимось?		5
Ю. Тис-Крохмалюк — Про колишнє і сучасне радиофільство		5
Д-р М. Кушнір — Секрет творчої людини		6
С. Наумович — Російські „революціонери”-імперіялісти		6
В. Трембіцький — Україна і справа її визволення в 1970-их рр.		6
О. К. — Про наш екуменізм		6
Проф. д-р К. Савчук — ТУСМ у 1970-их роках		6
С. Наумович — Наші білоруські приятелі		6
І. Левадний — Під литовсько-польською займанчиною		6
М. Чировський — Ленін і його філософія		6
В. Давиденко — Хто платить Т. Лапичакові?		6
М. Чировський — У відповідь кардиналові Тисснеранові		6
В окупованій Україні		
Петро Кізко — А про свій терор мовчать З'їзд колгоспників		7
Українську молодь — на Далекий Схід		7
З потойбічних документів		7
Л. Ленч — Коли Москві став потрібний Вишня		7
П. Кізко — Злочинців — до відповідальнosti! „Антисоціальні паразити”		7
Сесія Верховної Ради ССР		7
Зброя, якої бракус народам		7
„Україна має найбільше підставстати на власні ноги”		7
В. С. — Повага до відповідальної теми		8
12 А. Фурман — Молодь переможе!		8
Комуністичні цареславці		8
Ракети в Карпатах		8
1 Де Савур-могила		8
1 Коли розвалиться Советський Союз		8
1 Вже й московка вчитъ		8
1 Як інформує советська преса		8
1 З брошури І. Вовчука — Адвокати диявола		8
1 Обмосковщують Крим		8
1 С. Наумович — „Москалі” проти своєї волі		8
2 Лист Комсомолки Жені		8
Як врятувати ССР? (документи з того боку)		8
2 Населення України — 47.136.000		8
2 Годинник з музикою		8
2 Опозиційні течії в ССР		8
2 Нечувані насилиства над віруючими		8
2 Большевики „перетворюють” природу		8
2 Ю. Б. — Про картоплю і шоколадний торт		8
4 Нові проблеми в советській школі		8
4 Перемальовують вивіски		8
5 Добри советські дяді і злий турист		8
5 16 років у божевільні		8
6 Підпільний „Український Вісник”		8
6 А. Б. — Беззуба пропаганда		8
6 В. Давиденко — Народження громадської думки		8
7-8 3 архівів НКВД		8
10 Проф. д-р К. Савчук — Боротьба за національне існування в Україні		8
10 В. Гальченко — В Україні і в Америці		8
10 В Україні відзначили роковини смерти Бандери		8
11 „Чемність” советських продавців		8
11 Друге число підпільного „Українського Вісника”		8
11 Свято Матері в колгоспі		8
11 „Час не жде: наша країна на зворотному пункті історії”		8
11 Внутрішній цензор		8
12 Невдала гостина		8
12 Лише два приклади		8
12 „Дачі” для бюрократів		8
12 „Молитва наша дійшла до Бога”		8
12 Знайшли і — помстились		8
Комунікати, заклики, резолюції		
12 III З'їзд Світової Антикомуністичної Ліги		9
3 резолюцій III З'їзду ВАКЛ		9
1 Ярослав Стецько на Далекому Сході і в Австралії		9
2 Пленарна сесія Секретаріату СКВУ		9
2 Звернення Проводу ОУН у 20-річчя з дня смерти Головного Командира УПА ген.-хор. Т. Чупринки - Шухевича		9
2 Звернення Крайового Комітету до Українського Громадянства з приводу 20-річчя смерти ген.-хор. Т. Чупринки		9
2 Асоціація Діячів Української Культури		9
2 „Писанка”		9
2 В обороні гуманізму		9

ч. ч.		ч. ч.	
Звернення дружини генерала П. Григоренка	5	Вимоги припинити діяльність АБН	10
Комунікат Президії Секретаріату СКВУ	5	В Аллентавнській громаді	10
Комунікат „Сибірських Вовків”	6	Протестаційна маніфестація в Нью Йорку	11
Міжконвенційні конференції ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ	7-8	Світовий конгрес ТУСМ'у	11
О. Солженіцин — Отак ми живемо	9	Велелюдний Здивг СУМА	11
АБН закликає до підтримки та пожертв	10	В Чікаго відзначили 20-річчя смерті Т. Чупринки	11
Звернення Проводу ОУН до Українського Громадянства	...i в Асторії	...i в Асторії	11
IV Світова Антикомуністична Конференція	11	Демонстрація проти ансамблю Мойсеєва	11
	11	Клівленд вшанував пам'ять Тараса Чупринки	12
Хроніка головніших подій			
Москва нападає на АБН і ОУН	1	Література, мова, мистецтво	
На новому етапі праці	1	В. Полек — Ів. Котляревський і стара польська	
Делегація ОЖ ОЧСУ в Об'єднаних Націях	1	критика	1
Як ми працюємо	1	М. Островерха — Невмирущий Жюль Верн	1
Свято княгині Ольги в Ірвінгтоні	1	Лист О. Солженіцина	1
Вишивані вечерниці в Бофало	1	В. Гаврилюк — Ж. Ділюффе в Монреалі	2
Великі втрати	1	І. Левадний — Встане правда! Встане воля!	3
Річні збори 12-го Відділу ООЧСУ в Джерзі Сіті	1	С. Наумович — „Приятель” Шевченка	3
О. С. — Наступ Москви на українську еміграцію	2	С. Женецький — Мовна проблема на Пряшівщині	4
22-го січня в Піттсбургі	2	М. Ш. — „Естафета” — журнал для всіх	4
В пам'ять бл. п. Д. Чолія	3	В. Гаврилюк — Виставка картин Ждана Ласовського в Торонто	5
Нова Президія Секретаріату СКВУ розпочала	3	Теодор Терен-Юськів — Людкевич в обличчі со-вєтської дійсності	6
працю	4	І. Левадний — Чверть століття поза рідним краєм	6
Доповідь Слави Стецько в Нью Йорку	4	В. Гаврилюк — Виставка картин А. Вирсти	6
Свято соборності і незалежності в Палатах	4	П. Кізко — Визначний талант	6
Конференція в справі Патріярхату УКЦеркви	4	14 листів Тараса Шевченка	7-8
Українська станиця АП АБН в Чікаго	4	І. Левадний — Батько українського театру	7-8
Кожний відчував рам'я свого побратима	5	С. Наумович — „Месіяніст” Достоєвський	9
Антикомуністична маніфестація в Вашингтоні	5	М. Островерха — Бетговен	12
Антикомуністична демонстрація в Торонто	6		
На потерпілих українців Югославії — 1106 дол.	6		
Дні Тараса Чупринки в Бофало	6		
За внутрішнє скріплення нашої громади	6		
XXI Зустріч українців Америки і Канади	6		
Високошкільні літні курси українознавства	6		
Проти культу червоного диявола	6		
20-годинна демонстрація студентів	6		
Доповідь проф. І. Вовчука в Гартфорді	6		
З життя Відділу ОЖ ОЧСУ в Іонкерсі	6		
Асторія відзначила 20-ліття смерті Тараса Чупринки	6		
Наша молодь активізується	6		
Відзначили пам'ять Тараса Чупринки в Піттсбургу	7-8		
КГБ підготовляло замах на Ярослава Стецько	7-8		
Газові бомби проти „Шляху Перемоги”	7-8		
Невдала спроба оклеветати курінь „Нахтігаль”	7-8		
Європейська Рада Свободи відбула наради	7-8		
в Мюнхені	7-8		
В обороні політв'язнів в СССР	7-8		
27-ма конвенція УНСоюзу	7-8		
Перший З'їзд АДУК	7-8		
XXI Здивг українців Америки і Канади	7-8		
Ярослав Стецько в Мадриді і Лісbonі	9		
Свячене в Дітройті	9		
КУК відзначив пам'ять гетьмана Павла Скоропадського	9		
Новий Відділ ОЖ ОЧСУ	9		

П о е з і ї

Григорій Чупринка — Вифлеємські пастухи
 Нестор Ріпецький — Балляда про ліс
 Алла Коссовська — Княгиня Ольга
 Богдан Ігор Антонич — Крутянська пісня
 Вол. Гаврилюк — Коляда
 Ліна Костенко — Доля
 Марко Боеслав — 14 жовтня 1952 року
 Юрій Липа — Тризуб
 Євген Летюк — Сходи
 ** — Товаришам з тюрми
 Алла Коссовська — У Великодню ніч
 Ю. Петренко — Коні
 В. Гаврилюк — Музейний вечір
 М. Щербак — Генерал Чупринка
 П. Кізко — Розмова з Україною
 Ждан Ласовський — **
 Міра Гармаш — Вічний месник
 Леонід Полтава — Ульянов-Ленін
 Наталка Білоцерківець — Слово про рідну мову
 О. Веретенченко — З поеми „Повстанці”
 М. Сингайський — Україно моя!
 С. Литвин — Етюд з історії
 Ждан Ласовський — Урбаністичні мініатюри
 П. Боднарук — Надія
 Іван Гущак — Пам'ятник Шевченкові в Карпатах
 Ждал Ласовський — Мандрівник
 Алла Коссовська — Дочці Бандери в день її весілля
 Отар Чіладзе — Тарас
 О. Доріченко — Соломія Крушельницька
 Василь Боровий — Материне
 М. Сингайський — Слово
 В. Гаврилюк — З воєнної хроніки

Р е ц е п з і ї

Д-р М. Кушнір — За красу змагання
 М. О. — Св. Григорій Ніссійський
 Захалявні поезії Василя Голобородька
 І. Л. — Нова книжка М. Понеділка
 Ст. Радіон — Маріян Курочка: Міцніше скелі
 Л. ІІІ. — Генерал Роман Шухевич
 Анатоль В. Бедрій — Матеріали до історії Української Церкви
 Л. К. — Правда про Леніна і його „гуманізм”
 Ю. Б. — „Шляхами Золотого Поділля
 Лев Шанковський — Книга про героїв
 Анатоль В. Бедрій — Нове видання важливої праці
 В. Гаврилюк — Показне творче досягнення
 Л. Полтава — Цінний документ
 Л. ІІІ. — Книжки Коляски
 Запорожець — Ювілейний альбом академічного т-ва „Запороже”
 М. Островерха — З літературного доробку
 Анатоль Галан — „Хам”
 „Життя Лазарка з Тормезу”

Р і з и е

М. Островерха — Уламки з широкого світу
 Котрий дійсно перший Осередок СУМА?

ч. ч.		ч. ч.
	„Вдруге” помер Віктор Петров	1
	Наші також пописуються	2
1	Десять заповідей протесту	2
1	Розправа над членами ОУН	2
1	500 доларів українцям, що потерпіли від землетрусу	3
1	„Порадити нічим не можу”	3
2	Бреші — не забріхуйся!	3
2	Хто кому завидує?	4
3	С. Наумович — Відповідь „патлатим і бородатим”	4
3	Знову академік Сахаров	4
3	Генерал П. Григоренко в божевільні	4
3	Боротьба за владу в Кремлі	4
4	Розсадник совєтських агентів	4
4	Новий журнал для „співвітчизників”	4
4	„Це дістється зараз...”	4
5	Генеральний секретар ОН — прихильник Леніна	5
5	К. Валігура — Про круглі столи і квадратові голови	5
5	А. Кузнецов про совєтські фальшивки	5
5	Американський публіцист в обороні Горбового	5
6	Підтвердили причину смерти маршала Тухачевського	5
6	Біллі Грегем перестерігас	5
7-8	Совєтська кенарка і еміграційні кенарі	5
9	Переполох, але — не там	6
9	Коментар для політичного коментатора	6
9	Чи переконають ці відповіді?	6
10	„Це є наша країна також”	6
10	Канадська „Зозулька”	6
11	Програма ліквідації совєтського ладу	6
11	Хаос у партії Багряного	7-8
11	Андрій Амальрік про себе	7-8
12	Нове видання „Самвидаву”	7-8
12	Москва боїться війни з Китаєм	7-8
12	Відгомін примусової репатріації	7-8
	Західні інтелектуали в обороні свободи	9
	„Ухні слова далекі від правди”	9
1	Чому советський „Спутнік” був першим?	9
1	„Убивайте своїх батьків!”	9
1	Поляки мають свого Петрова	9
2	Таємниця спадщини редактора „Нових Днів”	9
4	Совєтські ракети на Кубі скеровані на Америку	10
4	„Самвидав” опублікував інструкцію КГБ	10
5	Христос... в космічному кораблі	10
5	Чому вони проти молитви в школах?	10
7-8	Американці потребують інъекції зрілости	10
9	„Я вас не шаную!”	10
9	I знову непередрішенство	11
10	Батьки і діти	11
11	Світова Рада Церков на допомогу комуністам	11
	„Ліберали” з подвійним стандартом	11
11	Грізniше, як атомова бомба	11
11	Винниченко не був членом КП(б)У, але...	11
12	Прогресивний диктатор	12
12	З історії совєтської цензури	12
	Забутий документ, який змінив світ	12
1, 5, 7	Або закони своєї країни — або закони джунглів	12
1	Допомагайте їй використати свою енергію!	12